

Berg Petra & Kahila Suvi

Sosiaalinen pääoma nuorisorikollisuuden näkökulmasta

Kasvatustieteen kandidaatintyö
KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA
Luokanopettajakoulutus
2018

Tämän tutkielman tavoitteena on selvittää nuoren rikollisen sosiaalisen pääoman muodostumiseen liittyviä tekijöitä ja sosiaalisen pääoman yhteyttä nuoren rikollisuuteen. Tutkielmamme on kuvaileva kirjallisuuskatsaus, jossa luomme tietoa yhdistelemällä aiheeseen liittyvää kirjallisuutta sekä tutkimuksia. Aineistomme pohjautuu pääosin kriminologiseen ja sosiologiseen kirjallisuuteen sekä tutkimukseen. Näkökulmamme tutkielmassa on sosiaalisen pääoman käsitteessä.

Tutkielmassa määritelty sosiaalisen pääoman käsite on monimuotoinen ilmiö, josta on olemassa useita eri teorioita. Sosiaalisen pääoman käsitteen määrittelemisessä tukeudumme kolmen tunnetun teoreetikon (James J. Coleman, Robert D. Putnam ja Pierre Bourdieu) määritelmään. Näiden kolmen teoreetikon määritelmät sosiaalisesta pääomasta ovat useimmin käytettyjä aiheen tutkimuksissa. Rikollisuuden problematiikka on myös oleellisessa osassa tutkielmassamme käsitteiden muodossa.

Kirjallisuuskatsaus osoittaa, että sosiaaliset verkostot ovat merkittävässä asemassa nuoren sosiaalisen pääoman muodostumisessa. Läheiset sosiaaliset suhteet ovat positiivisessa yhteydessä sosiaalisen pääoman muodostumisen kannalta sukupuolesta riippumatta. Tytöt kuitenkin omaavat sosiaalisia suhteita poikia enemmän. Nuorilla rikollisilla sosiaalisten suhteiden verkosto on jäänyt väljäksi, jonka vuoksi sosiaalinen pääoma on niukempi. Heikolla sosiaalisella pääomalla on havaittu olevan yhteys rikolliseen, eli antisosiaaliseen käytökseen. Sosiaalisen pääoman tekijöistä perhe, koulu ja vertaisryhmä toimivat joko rikollisuutta ehkäisevänä tai riskiä lisäävänä tekijöinä. Vanhempien ja opettajan antama kontrolli ja tuki ovat positiivisia sosiaalisen pääoman vaikuttajia, joilla voidaan ehkäistä riskiä rikollisuuteen. Koulun ja opettajan tuki nousevat erityisen tärkeiksi silloin, kun nuoren saama tuki muualta on heikkoa. Tyypillistä nuorten rikollisuudelle on sen tapahtuminen ryhmässä. Ryhmät voivat välittää joko negatiivista tai positiivista sosiaalista pääomaa, eli toimia hyväksyvästi rikosten tekemiselle tai päinvastoin. Nuoren omat asenteet rikosten tekoa kohtaan ja ryhmästä saadut vaikutteet ovat yhteydessä siihen, alkaako nuori tehdä rikoksia.

Avainsanat: Sosiaalinen pääoma, sosiaalinen kontrolli, itsekontrolli, nuorisorikollinen ja antisosiaalisuus.

Sisällys

1	Johdanto	5
2	Tutkimustehtävä	7
2.1	Tutkielman tavoite ja tutkimuskysymykset	7
2.2	Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä	8
3	Rikollisuuden problematiikkaa	10
3.1	Rikos	10
3.2	Rikollisuus	11
3.3	Nuorisorikollinen	13
4	Sosiaalinen pääoma	16
4.1	James J. Colemanin teoria	17
4.2	Robert D. Putnamin teoria	19
4.3	Pierre Bourdieun teoria	20
5	Mitkä tekijät vaikuttavat nuoren rikollisen sosiaaliseen pääoman muodostumiseen	22
5.1	Sosiaalisen pääoman muodostuminen nuoruudessa ja siihen liittyvät tekijät	22
5.2	Eryispiirteet nuoren rikollisen sosiaalisessa pääomassa	24
6	Miten perhe, koulu ja vertaisryhmä vaikuttavat nuoren rikollisuuteen?	28
6.1	Perheen näkökulma	29
6.2	Koulun näkökulma	30
6.3	Vertaisryhmän näkökulma	31
7	Johtopäätökset	33
8	Pohdinta	36
	Lähteet	38

1 Johdanto

Tämän tutkielman aiheena on sosiaalisen pääoman näyttäytyminen nuoren rikollisen elämässä. Tutkielmassamme vastaamme kahteen tutkimuskysymykseen, joiden kautta luomme kuvan nuoren rikollisen sosiaalisen pääoman muodostumisesta sekä sen vaikutuksista nuoren rikollisuuteen. Tutkimuskysymyksiin vastaamisessa näkökulmamme on sosiaalisen pääoman käsitteessä ja siinä, kuinka se näyttäytyy usealla eri tavalla nuorisoriikollisen elämässä. Olemme tutkielmassamme tutkineet muun muassa sosiaalisen pääoman muodostumista juuri nuoren rikollisen kohdalla sekä kuinka sosiaalisen pääoman yleisimmät tekijät vaikuttavat nuoren rikollisen antisosiaaliseen käytökseen.

Aiheen valinta kumpusi omasta kiinnostuksestamme erityisesti kriminologista tutkimusta kohtaan, jonka pääitimme ensimmäisenä liittää osaksi tutkimustamme. Kriminologia on tieteenala, jossa rikokset ja rikollisuus nähdään ilmiönä, joita tutkitaan yhteiskunnallisesta näkökulmasta. Kriminologisen tutkimuksen kohteena on rikos. Rikollisuus voidaan katsoa yhteiskunnan normeista ja käytösmalleista poikkeavaksi toiminnaksi. Normien vastainen toiminta voidaan jakaa koskemaan joko oikeusnormeja tai sosiaalisia normeja. (Laitinen & Aromaa, 2005, 9-19.) Kriminologisesta näkökulmasta päädyimme tutkimaan nuorisoriikollisuutta, jota kuvaamme marginaalissa olevana nuorena. Olemme kiinnostuneita siitä, kuinka rikollisuus ilmenee nuorisoriikollisen omassa kehityksessä ja kasvussa sekä siitä, mitkä tekijät mahdolliseen rikollisuuteen vaikuttavat. Lisäksi valitsimme tutkielmamme yhdeksi pääkäsitteeksi ja tutkittavaksi aiheeksi sosiaalisen pääoman. Nuorisoriikollisuuden ja sosiaalisen pääoman käsitteet yhdistämällä loimme mielenkiintoa herättävät tutkimuskysymykset ja aihekokonaisuuden. Aiheen valinta sisältää myös ammatillisen näkökulman, sillä työskentelemme tulevaisuudessa kasvatusalan ammattilaisina. Tulevan ammattimme luonteeseen kuuluu erilaisista lähtökohdista tulevien lasten ja nuorten kohtaaminen.

Tutkielmamme on tyypiltään kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Olemme keränneet tietoa tutkielmaamme aiheeseen liittyvän kansallisen ja kansainvälisen kirjallisuuden ja tutkimusten perusteella. Käytimme eri hakusanoja ja tietokantoja saadaksemme mahdollisimman monipuolisen aineiston tutkielmamme tekoa varten. Aiheestamme löytyy englanninkielisen tutkimusaineiston lisäksi melko kattavasti myös kotimaista tutkimustietoa. Havaitimme tutkielmaa tehdessämme, että kotimaisessa tutkimuksessa tietyt tutkijat ovat tehneet erityisen

paljon aiheeseen liittyvää tutkimusta. Kerromme enemmän kirjallisuuskatsauksen luonteesta tutkimustyyppinä myöhemmin omassa kappaleessaan.

Tutkielmamme aloitamme määrittelemällä tutkimustehtävämme, joka sisältää tutkielman tavoitteen, tutkimuskysymysten avaamisen ja perustelun sekä perustelun tutkimustyyppistämme eli kuvailevasta kirjallisuuskatsauksesta. Tutkielman luonteen avaamisen jälkeen olemme määritelleet tutkielman kannalta oleellisia kriminologisia käsitteitä. Olemme määritelleet rikoksen, rikollisuuden sekä laajimpana kokonaisuutena nuorisorikollisuuden käsitteet. Kriminologisten käsitteiden määrittelemisen jälkeen olemme määritelleet tutkielmamme kattokäsitteen, eli sosiaalisen pääoman käsitteen. Tukeudumme määritelmässämme kolmen tunnetun teoreetikon (James J. Coleman, Robert D. Putnam ja Pierre Bourdieu) määritelmiin sosiaalisen pääoman käsitteestä ja vertailemme näiden eri teoreetikoiden näkemyksiä. Olemme käsitelleet sosiaalisen pääoman käsitettä runsaasti, jotta olemme kyenneet luomaan kattavan kuvan käsitteen monimuotoisuudesta. Colemanin, Putnamin sekä Bourdieun määritelmien lisäksi olemme avanneet sosiaalisen pääoman historiaa sekä sosiaalisesta pääomasta liittyviä käsitteitä kuten sosiaalisen kontrollin käsitteen. Sosiaalisen kontrollin perusteella pystymme kuvailemaan nuoren rikollisen sosiaalisen pääoman muodostumista ja sitä kautta vastaamaan tutkimuskysymyksiimme.

Keskeisimpien käsitteiden määrittelemisen jälkeen vastaamme löytämämme teorian tiedon pohjalla kahteen tutkimuskysymykseemme. Vastatessamme ensimmäiseen tutkimuskysymykseen kuvaamme aluksi sosiaalisen pääoman muodostumista yleisesti nuoruudessa sekä käsittelemme siihen liittyviä tekijöitä. Lopuksi käsittelemme sosiaalisen pääoman ja nuorisorikollisuuden suhdetta. Toisessa kysymyksessä käsittelemme sosiaalisen pääoman tekijöistä perheen, koulun ja vertaisryhmän merkitystä nuoren rikollisuudelle. Käsittelemme löytämiämme vastauksia johtopäätelmäosiossa ja kokoamme yhteen löytämämme ja oivaltamamme tiedon. Näin olemme luoneet kokonaiskuvan sosiaalisen pääoman merkityksestä nuoren rikollisen elämään.

2 Tutkimustehtävä

Tässä kappaleessa määrittelemme tutkielmamme tavoitteet, joilla pyrimme perusteelliseen tutkimuskysymyksiin vastaamiseen. Avaamme myös tutkielman tutkimuskysymykset, joita on yhteensä kaksi. Kappaleessa kerromme myös tutkielman luonteesta ja sen merkityksestä tiedon tuottamisen kannalta.

2.1 Tutkielman tavoite ja tutkimuskysymykset

Sosiaalisen pääoman käsite on tutkimuksemme kannalta yksi tärkeimmistä käsitteistä, joten tavoitteenamme on luoda kattava kuva siitä ja sen tunnetuimmista teorioista kolmen eri teoreetikon teorian pohjalta. Tavoitteenamme on myös avata kriminologista käsitteistöä. Määrittelemme kriminologian tieteenalana sekä rikoksen, rikollisuuden ja nuorisorikollisen käsitteet. Tutkimuksen eri käsitteisiin perehtymällä pyrimme luomaan ehyen kokonaisuuden tutkimuksen teoreettisessa osuudessa sekä tutkimuskysymyksiin vastaamalla oman tutkimustiedon luomisessa.

Tutkielman tavoitteena on kartoittaa nuorisorikollisuuden yhteyttä sosiaalisen pääoman muodostumiseen. Tarkoituksena on selvittää sosiaalisen pääoman muodostumisen erityispiirteet, jonka jälkeen perehdymme nuorisorikollisuuden ja sosiaalisen pääoman yhteyksiin. Lisäksi tavoitteenamme on selvittää sosiaalisen pääoman yleisimpien tekijöiden vaikutusta nuorisorikollisuuteen. Näiden aihepiirien pohjalta päädyimme luomaan kaksi tutkimuskysymystä, joihin vastaamme tässä tutkielmassa.

Tutkimuskysymykset:

1. Mitkä tekijät vaikuttavat nuoren rikollisen sosiaalisen pääoman muodostumiseen?
2. Miten perhe, koulu ja vertaisryhmä vaikuttavat nuoren rikollisuuteen?

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen vastaamalla tavoitteenamme on koota tietoa siitä, mistä tekijöistä nuoren rikollisen sosiaalinen pääoma muodostuu. Kysymykseen vastaamalla selvitämme, miten sosiaalinen pääoma muodostuu nuoruudessa ja mitkä tekijät sen muodostumiseen vaikuttavat. Selvittämällä mistä tekijöistä nuoren rikollisen sosiaalinen pääoma muodostuu, luomme pohjan toiseen tutkimuskysymyksen aiheeseen ja siihen vastaamiseen. Toisen tutkimuskysymyksemme tavoitteena on selvittää miten perhe, koulu ja vertaisryhmä sosiaalisen pääoman tekijöinä ovat yhteydessä rikollisuuteen.

Yhtenä tärkeimmistä tavoitteista tutkielmamme kannalta on tiedonhankinta tulevaa kasvatusalan ammatillisuutta varten. Tavoitteenamme on kehittää omaa ammattitaitoa tutkimalla valitsemaamme aiheita kattavalla perehtymisellä aiheita koskevaan aiempaan tutkimustietoon ja kirjallisuuteen. Tavoitteenamme on kasvattaa omaa tietoisuuttamme koskien sosiaalista pääomaa, sen muodostumista ja vaikutuksia sekä erityisesti sosiaalisen pääoman merkityksestä marginaalissa olevan nuoren kohdalla. Pyrimme luomaan laajan kokonaisuuden, joka on selkeä ja helposti ymmärrettävissä oleva niin itsellemme, kuin muille aiheesta kiinnostuneille. Tavoitteenamme on luoda luotettavaa tutkimustietoa yhdistelemällä ja kokoamalla aiempaa tutkimustietoa ja kirjallisuutta. Tutkielmassamme pyrimme löytämään yhteneväisyyksiä ja tekemään johtopäätöksiä aiheesta tehtyjen tutkimusten avulla.

Tavoitteenamme on myös tuottaa tietoa erityisesti nuorten parissa toimiville ja työskenteleville kasvatusalan ammattilaisille, vanhemmille ja mahdollisesti erilaisille instituutioille, kuten rangaistustilaisille tai kouluille. Tavoitteenamme on tuottaa luotettavaa tietoa, jota voidaan hyödyntää nuorten ja erityisesti nuorisorikollisten tukemisessa ja parhaimmassa tapauksessa rikollisen käyttäytymisen ennaltaehkäisyssä. Parhaiten tuottamaamme tietoa voisi hyödyntää syrjäytymisvaarassa tai marginaalissa olevien nuorten kohdalla kartoittamalla tuen tarpeita ja löytämällä keinoja nuoren tukemiseen.

2.2 Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä

Tämän tutkielman menetelmänä käytetään kirjallisuuskatsausta, koska tavoitteenamme on luoda ehyt kokonaisuus valitsemastamme aiheesta aiempiin tutkimuksiin pohjautuen. Kirjallisuuskatsauksella tarkoitetaan aikaisempien tutkimusten perusteella tuotettua tutkimustietoa, jossa tutkimusten tuloksista muodostetaan uutta tutkimustietoa. Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on yhdenmukaistaa aikaisemmin tuotettua tutkimustietoa sekä sen lisäksi luoda uutta teoreettista tietoa. (Baumeister & Leary, 1997, 312). Kirjallisuuskatsaus pohjautuu alkuperäisistä tutkimuksista muodostettuihin johtopäätöksiin. Kirjallisuuskatsauksen menetelmät ovat toistettavissa olevia, systemaattisia ja täsmällisiä. Sillä muun muassa tiivistetään ja arvioidaan aiemmin julkaistua tutkimustietoa. (Flink, 2005, 3). Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on myös osoittaa näkökulmat ja tavat, kuinka aiheita aikaisemmin on tutkittu (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 1997, 121).

Kirjallisuuskatsaus jaetaan kolmeen eri tyyppiin; kuvailevaan- ja systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen sekä meta-analyysiin. Kuvailevaa kirjallisuuskatsausta voi kuvailla

aikaisempien tutkimuksien yleiskatsaukseksi. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa tutkimuskysymykset eivät ole yhtä spesifejä, kuin systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa tiukat metodiset säännöt eivät rajaa aineiston valintaa ja luonnetta. (Salminen, 2011, 6.) Päädyimme kuvailevaan kirjallisuuskatsaukseen, koska tutkimuksien perusteella on mahdollista luoda täsmällistä tietoa tutkielman kysymyksiin nähden ja tutkimuskenttä tarjoaa mahdollisuuden monipuolisen aineiston löytämiseen. Määrittelemästämme aiheesta on tehty aikaisempaa tutkimusta, joita yhdistelemällä ja vertailemalla pyrimme luomaan kattavan kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tutkimuskysymyksiin vastaamalla.

Olennainen osa laadullista tutkimusta on teoria ja sen merkitys tutkimukselle. Teoriasta ja sen merkityksestä voidaan puhua teoreettisen viitekehyksen käsitteellä. Teoreettinen viitekehys laadullisessa tutkimuksessa tarkoittaa tutkimuksen keskeisten käsitteiden suhdetta toisiinsa. Teoreettisen viitekehyksen voidaan ajatella muodostuvan tutkimusta ohjaavasta metodologiasta ja tutkittavaan ilmiöön liittyvät jo tiedossa olemassa oleva tieto. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 18-19.) Kirjallisuuskatsauksessamme teorian merkitys on ilmeinen ja luomme teoriaa kriminologisten käsitteiden – pääosin nuorisrikollisen – ja sosiaalisen pääoman käsitteen välille.

3 Rikollisuuden problematiikkaa

Tässä kappaleessa määrittelemme oleellista kriminologista käsitteistöä tutkimuksemme kannalta. Määrittelemme rikoksen, rikollisuuden ja nuorisorikollisen käsitteet. Nuorisorikollisen käsitteen määrittelyssä hyödynnämme Suomessa voimassa olevaa Rikoslakia.

3.1 Rikos

Kriminologisessa tutkimuksessa rikoksen käsite jaetaan yleensä legaaliseen ja sosiaaliseen näkökulmaan. Legaalisesta näkökulmasta rikollinen on henkilö, joka on syyllistynyt vahingontekoon lakia rikkomalla ja toiminnasta seuraa rangaistus. Tyypillistä rikokselle on oikeushyvien loukkaaminen joita ovat; yksityisen kansalaisen hengen, terveyden, ruumiillisen koskemattomuuden, varallisuuden ja kotirauhan vaarantaminen tai kunnian loukkaaminen. Rikos kohdistuu asianomistajaan, joka voi olla henkilö, johon rikos kohdistuu tai rikoksen tekijä itse. Esimerkiksi huumausainerikoksissa asianomistaja on rikoksen tekijä, joissa ei loukata oikeushyviä vaan tehdään laissa kriminalisoitu teko. Kriminalisoidun teon tehnyttä rankaisemalla pyritään suojelemaan yksilöä ja koko yhteiskuntaelämää. Ongelmallista rikoksen legaalisessa määrittelyssä on normien hyväksyminen, sillä kaikki yhteiskunnan jäsenet eivät kunnioita enemmistön valitsemia pätevyyden symboleita. (Laitinen & Aromaa, 2005, 12-13.)

Sosiologisen näkökulman mukaan rikoksen määrittelyssä käytetään laissa kuvatun sisällön lisäksi myös muita määrittelykriteereitä. Yhteiskunnassa esiintyy monenlaista toimintaa, jota kansalaisten keskuudessa pidetään tuomittavana, mutta jota ei ole kriminalisoitu. Esimerkkejä tällaisista tapauksista ovat muun muassa erilaiset korruptiotapaukset, väärinkäytökset tai yhteiskunnallisen aseman hyväksikäyttö. Legaalinen rikosmäärittely voi olla riittämätön esimerkiksi silloin, kun tutkimus ulottuu yli tietyn valtion alueen tai tietyn ajanjakson. Lait ovat erilaisia eri maissa ja ne vaihtelevat eri ajanjaksojen myötä, jonka seurauksena rikollisuudelle on kehitetty myös muita lain sisällöstä riippumattomia määritelmiä ja yhteiskunnassa vakiintuneita oikeuskäsityksiä. (Laitinen & Aromaa, 2005, 14-15.)

Rikoksen konsensusmääritelmään liittyy kaksi periaatetta. Ensimmäistä voidaan kutsua actus reus- periaatteeksi, jonka mukaan pelkkää epäsosiaalista käyttäytymistä ei voida pitää rikoksena tuomittavana, mikäli sitä ei ole kielletty lailla. Myöskään kaikki rikoslain vastaiset

teot eivät ole välttämättä tuomittavia, jos kyse on hätävarjelusta tai pakkotilasta. Pakkotilassa kyse on teosta, jolla jonkun edun suojaamiseksi torjutaan uhkaava tai ennalta-arvaamaton vaara. Aiheutetun vahingon ja pelastettavan edun tulee kuitenkin olla sopivassa suhteessa toisiinsa. Hätävarjelussa torjutaan toisen ihmisen oikeudeton hyökkäys käyttämällä kohtuullisia voimakeinoja. Toista periaatetta kutsutaan mens rea -periaatteeksi, jonka mukaan yksilöllä on täytynyt olla rikollinen aikomus, jotta tekoa voidaan pitää rikoksena. Teko voi kuitenkin olla rikoslain vastainen, vaikka rikollista aikomusta ei olisi ollut. Tästä esimerkkinä voivat olla muun muassa laiminlyöntirikokset. (Haapasalo, 2008, 19.)

Rikoslaissa rikoksia voidaan luokitella eri tavoin rikollisen teon sisällön ja vakavuusasteen mukaan. Vakavuusastetta voidaan tarkastella myös rikoslain ulkopuolisena käsitteenä. Teko katsotaan yleensä sitä vakavammaksi, mitä enemmän ruumiillista tai aineellista vahinkoa siitä aiheutuu. Lisäksi rikoksentekijän mielentila ja rikoksen tahallisuus vaikuttavat vakavuusarvioihin. Rikos voidaan luokitella myös uhrillisuuden mukaan uhririkoksiin, marginaalisesti uhrillisiin ja uhrittomiin rikoksiin. (Haapasalo, 2008, 20-21.)

3.2 Rikollisuus

Rikollisuutta voidaan kuvata toimintana, joka on lainsäädännöllisesti tai muuten negatiivisesti sanktioitu ja jossa rikotaan yhteiskunnan asettamia normeja. Rikoslaki ja rikollisuus ovat aina sidoksissa yhteiskunnan käsityksiin sekä muutoksiin ja näin ollen rikollisuus on ajan myötä muuttuva ilmiö. (Laine, 2007, 38, 47 ja 71). Rikollisuudella tarkoitetaan myös yksilöllisiä eroja tehdä rikoksia, mutta rikosten määrällä ei voida suoraan selittää yhteisön rikollisuutta. Sosiaaliset, psykologiset ja mahdollisesti psykobiologiset tekijät ovat yhteydessä rikollisuuden ilmenemiseen. Rikollisuuden ymmärtämiseksi tarvitaan monipuolisesti tietoa eri tieteenaloilta, kuten psykologiasta, sosiologiasta, antropologiasta sekä talous, oikeus- ja lääketieteestä. (Haapasalo, 2008, 29 ja 15.)

Rikollisuutta kuvataan kriminologisissa tutkimuksissa usein antisosiaalisuuden käsiteellä. Antisosiaalisuus tarkoittaa sosiaalisia normeja sekä toisten ihmisten oikeuksia rikkovaa käyttäytymistä. Antisosiaalisuus voidaan jakaa kolmeen eri määritelmään. (1) *Sosiaalisten normien ja lakien rikkominen*, jossa rikoslaki määrittää antisosiaalisuuden rajat ja nuorilla rikoksen tekijöillä normien rikkomiseksi lasketaan myös teot, joista ei seuraa rikosoikeudellista seuraamusta. (2) *Psykiatriset kriteerit ja luokitukset*, joka tarkoittaa antisosiaalista persoonallisuushäiriötä ja sille ominaista on välinpitämättömyys muiden

ihmisten oikeuksia kohtaan ja toistuva oikeuksien rikkominen. (3) *Persoonalliset piirteet ja muut yksilölliset ominaisuudet, jotka voivat johtaa normien rikkomiseen.* Edellä mainittu kolmas luokittelutapa tarkoittaa jatkuvasti tutkittavia väestön käyttäytymispiirteitä, jotka vaikuttavat antisosiaalisuuden riskiin. Näitä piirteitä ovat esimerkiksi aggressiivisuus, impulsiivisuus, itsehillinnän puute ja emotionaalisuuden heikkous. (Jokela, 2006, 101-102.)

Rikollisuutta voidaan tutkia erilaisista näkökulmista käsin. Tutkimuksen kannalta rikollisuus jaetaan kolmeen rikollisuuden tasoon eli peruskysymyksiin, joihin pyritään saamaan vastauksia. Kysymykset liikkuvat eri tutkimuksen tasoilla, joten kysymyksiin ei tulla saamaan samanlaisia vastauksia. Ensimmäinen taso on *yhteiskuntataso*. Yhteiskuntatason näkökulmasta tutkitaan, miksi yhteiskunnassamme on normeja rikkovaa toimintaa. Toinen taso on *yksilötaso*, jonka näkökulmasta yleisin tutkimuksen kohde on yksilövalikoituminen. Tutkimuksella pyritään vastaamaan, miksi yksilö toimii normeja vastaan ja mikä erottaa rikollista toimintaa harjoittavan henkilön henkilöstä, joka ei syyllisty rikollisuuteen. Yksilötaso on laaja kriminologisen tutkimuksen näkökulma, sillä siihen liittyy myös viktimologia eli uhritutkimus, jossa tutkitaan rikoksen uhriksi valikoitumisen syitä. Kolmas taso on *ajallinen- ja paikallinen taso*, jonka näkökulmasta tutkitaan rikollisuuden ajallisen ja paikallisuuden vaihteluiden syitä. Vaikka rikollisuus ei määrällisesti välttämättä lisäännä, sen määrä vaihtelee alueittain ja ajanjaksojen mukaan. Tähän ilmiöön pyritään löytämään vastauksia tutkimalla rikollisuutta ajallisen ja paikallisen tason näkökulmasta. (Laine, 2007, 71-73.)

Rikollisuuden havaitsemiseen ja sitä kautta sen tutkimiseen liittyy ongelma, sillä suurin osa rikoksista jää huomaamatta. Rikollisuus käsittää niin piilo- kuin ilmirikollisuuden, joista ilmirikollisuus on vain pieni osa koko rikollisuudesta. (Laine, 2007, 45-46.) Piilo- ja ilmirikollisuuden kokonaisuutta kutsutaan yleisesti kriminologiassa kokonaisrikollisuudeksi. Piilorikollisuudella tarkoitetaan kaikkia niitä tekoja, jotka täyttävät rikosten tunnusmerkit, mutta jotka eivät päädy viranomaisten tietoon. Rikollisuutta koskevat tilastot käsittävät siis vain ilmi tulleet rikolliset teot. Tämä osoittautuukin haasteelliseksi rikollisuuden todellista määrää ja piirteitä tutkittaessa. (Kivivuori, 2006, 17.) Rikosten ilmeneminen riippuu myös rikoslajeista. Suomessa henkirikosten ilmeneminen on lähes sata prosentista, toisin kuin esimerkiksi pahoinpitelyiden. (Laine, 2007, 45-46.)

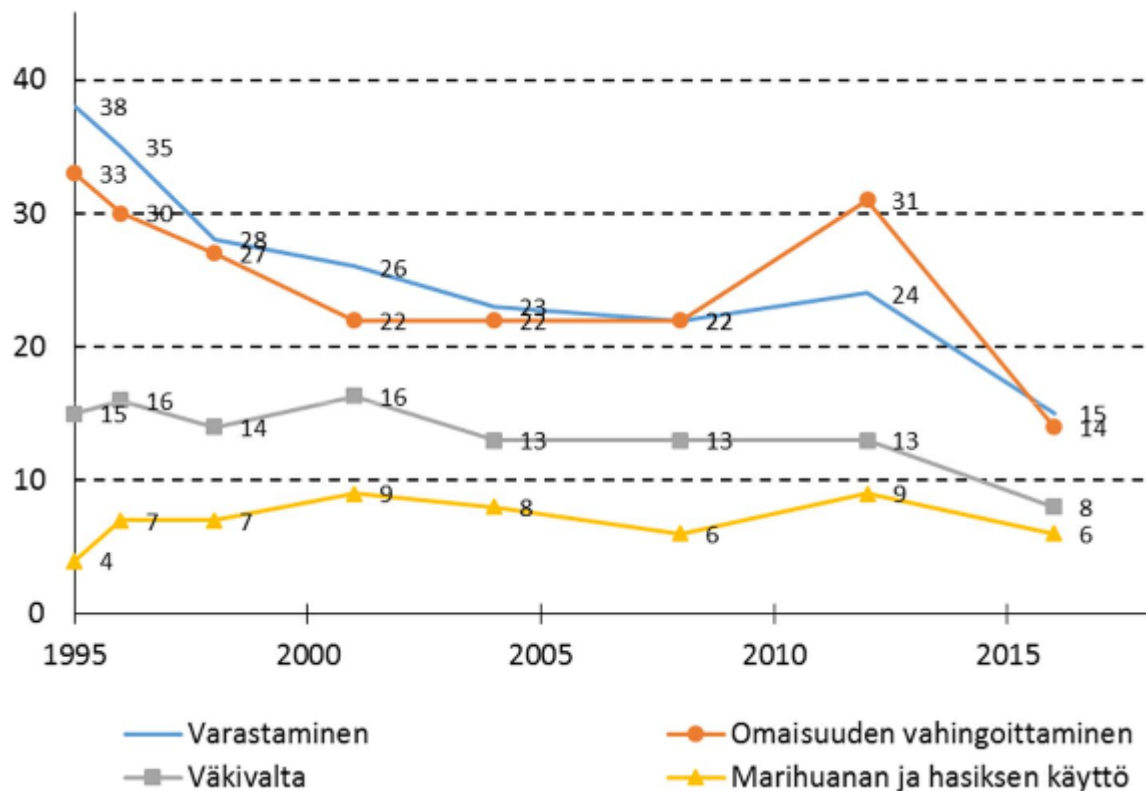
3.3 Nuorisorikollinen

Nuorisorikolliseksi voidaan kutsua henkilöä, joka on rikoksentekohetkellä iältään vähintään 15-vuotias, mutta ei vielä 21 vuotta täyttänyt. Suomen lain mukaan rikosoikeudellinen vastuu alkaa 15 vuoden iässä. Koko väestöstä rikoksia tekevien ihmisten osuus on hyvin pieni. Nuoruudessa kuitenkin normirikkomuksia tehdään eniten ja sitä pidetään osittain myös kuuluvan nuorten elämään. Nuorisorikolliset voidaan jakaa kahteen ryhmään rikollisen käyttäytymisen jatkuvuuden sekä pysyvyyden mukaan. Toiseen ryhmään kuuluvat henkilöt, joilla rikoskäyttäytymistä ilmenee vain nuorena ja heidän lapsuuteensa ole kuulunut rikoskäyttäytymistä. Tämän ryhmän muodostaa enemmistö koko väestöstä. Toiseen ryhmään taas kuuluvat ne, joilla rikoskäyttäytymistä ilmenee lapsuudesta saakka ja kestää aina nuoruudesta aikuisuuteen saakka. Tähän ryhmään arvioidaan kuuluvan noin 5 prosenttia koko väestöstä. Koko elämän ilmenevä rikoskäyttäytyminen on kuitenkin harvinaista ja sen vuoksi voidaan todeta, että nuorisorikollisia on vain vähän koko nuorison määrään nähden. (Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, 2015; Moffitt, 1993.)

Tyypillistä alle 18-vuotiaiden rikollisuudelle on lähinnä satunnaisen toiminnan ja jännityksen etsiminen. Rikollisuus johtuu yleensä ajattelemattomuudesta ja ymmärtämättömyydestä sekä se on pääosin lyhytaikaista ja kattaa vain lieviä tekoja. Rikollisuus on sosiaalista toimintaa, jossa välttämättä itse rikosten tekeminen ei ole tärkeää, vaan ennemminkin yhdessä tekeminen. Ryhmässä toimiminen antaa nuorelle voimaa kestää rikostilanteeseen liittyvä pelko ja jännitys. Yhdessä tehdyt teot myös yhdistävät nuoria. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilén, 2003, 314.) Nuorisorikollisilla, joilla rikoskäyttäytyminen ilmenee läpi elämän, epätoivottu käyttäytyminen ilmenee yleensä jo nuorena. Epätoivottu käyttäytyminen ilmenee ongelmakäyttäytymisenä, aggressiivisuutena ja vaikeuksina sosiaalisessa kanssakäymisessä. Iän myötä rikolliset teot yleensä vakavoituvat ja nuori joutuu tekemisiin rikosoikeusjärjestelmän kanssa. Henkilö, joka tekee paljon rikoksia, on myös havaittu joutuvan useammin myös rikoksen uhriksi. (Krimo, 2015.)

Suomessa nuorisorikollisuuden piirteisiin kuuluu vahvasti piilorikollisuus. Suurin osa kaikista nuorten tekemistä rikoksista jää havaitsematta ja tutkimustietoa tästä rikollisuuden puolesta saadaan suurimmaksi osaksi kyselytutkimuksilla. Nuorten tekemä rikollisuus liittyy suurimmaksi osaksi vapaa-ajan viettoon, päihteisiin, ikärajoihin, vahingontekoihin, autovarkauksiin ja ryöstöihin. (Krimo, 2015.) Kuviossa 1. havainnollistuu nuorten rikoskäyttäytyminen kyselytutkimusten perusteella vuodesta 1995 aina vuoteen 2016.

Taulukko on tällä hetkellä tuorein nuorten itseilmoitetun rikollisuuden kuvaajista. Taulukosta voidaan päätellä, että nuorten rikoskäyttäytyminen on 90-luvulta lähtien ollut pääsääntöisesti laskusuuntainen. Ainoastaan rikostyypeistä omaisuuden vahingoittaminen erottuu selkeästi kohonneena vuoden 2010 jälkeen. Omaisuuden vahingoittaminen on kuitenkin muiden rikostyyppien kanssa laskenut. (Näsi, 2016, 12.)

Kuvio 1. Kuluneen vuoden aikana tekotyyppeihin osallistuneita 1995–2016, % (Näsi, 2016, 12).

Rikosoikeudellisesti vastuussa olevaa nuorta voidaan rankaista samoin kuin täysi-ikäisiä rikoksen tekijöitä. Suomen rikoslain (1889/39) mukaan rikoksen tehnyttä 15-18-vuotiasta nuorta voidaan rankaista myös nuorisorangaistuksella. Nuorisorangaistus voidaan ottaa käyttöön, mikäli ehdollinen vankeusrangaistus katsotaan liian ankaraksi ja sakko liian kevyeksi rangaistukseksi. Nuorisorangaistusta sovelletaan rikoksen vakavuuden mukaan ja sillä pyritään edistämään nuoren sosiaalista selviytymistä ja ehkäistä uusia rikoksia. (Rikoslaki, 1889/39). Nuorisorangaistuksen voi toimeenpanna Suomen tuomioistuin ja se on kestoltaan neljästä yhdeksään kuukautta. Nuorisorangaistus on osa vapaudessa suoritettavaa yhdyskuntaseuraamusta. Nuorisorangaistus kattaa valvonnan, sosiaalisen toimintakyvyn edistävät tehtävät ja ohjelmat sekä työelämään perehtymisen. Nuorisorangaistuksen

täytäntöönpano perustuu eri tahojen yhteistyöhön ja nuoren, sekä tämän huoltajien ja sosiaaliviranomaisten kuulemiseen. Kuulemisen perusteella Rikosseuraamuslaitos laatii nuorta koskevan selvityksen, jonka perusteella nuorisorangaistus kussakin tilanteessa toteutetaan. (Rikosseuraamuslaitos, 2016.)

4 Sosiaalinen pääoma

Sosiaalisen pääoman käsite on tullut tunnetuksi vasta viime vuosien aikana – ensin huippujohtajien koulutuksen kautta. Sosiaalisen pääoman juuret ovat amerikkalaisessa ja ranskalaisessa sosiologiassa. Tieteessä sosiaalisen pääoman käsite on ollut tunnetumpi sosiologiassa kuin psykologiassa. Ilmiö, jota sosiaalisella pääomalla kuvataan, on kuitenkin ollut tunnettu psykologiassa jo pitkään, vaikka sosiaalisen pääoman termiä ei ole käytetty. (Pulkkinen, 2002, 35, 44.) Sosiaalisen pääoman käsitteen etuna voidaan pitää sen kykyä luoda siltoja erityyppisten käsitteiden välille sekä eri tieteenalojen välille. Sosiaalisen pääoman käsitteen aikaan saaman innostuksen seurauksena sosiologiset näkemykset ovat päässeet enemmän esille poliittisen keskustelun kentällä. Toisaalta monet tutkijat ovat suhtautuneet varauksella sosiaalisen pääoman käsitteeseen, jonka voidaan sanoa saavuttaneen muoti-ilmiön piirteitä. (Salmi, 2006, 188.)

Sosiaalisella pääomalla on useita erilaisia ja hieman toisistaankin poikkeavia määritelmiä. Yleisen käsityksen mukaan sosiaalisella pääomalla tarkoitetaan sosiaalisia verkostoja, normeja ja luottamusta, jotka edesauttavat sosiaalisen verkoston jäsenten välistä vuorovaikutusta. Kyseinen vuorovaikutus taas mahdollistaa yksilöiden tavoitteiden toteutumisen sekä taloudellisen toiminnan. (Ruuskanen, 2001, 1.) Sosiaalinen pääoma voidaan ajatella voimavaroiksi, jotka muodostuvat sosiaalisen vuorovaikutuksen seurauksena (Korkiamäki, 2013, 5).

Sosiaalinen pääoma muodostuu lapsilla ja nuorilla saadusta sekä rakennetusta pääomasta. Saadun sosiaalisen pääoman pohjalta muotoutuu rakennettu pääoma. (Salmi, 2006, 192.) Saatua sosiaalista pääomaa voidaan kutsua sosiaaliseksi alkupääomaksi, jonka lapsi saa perintönä tai lahjana kasvuyhteisöltä, jossa hän elää. Sosiaalinen alkupääoma koostuu kolmesta tekijästä, joita ovat (1) arvot ja normit, (2) yhteisön tuki ja sosiaaliset verkostot ja (3) luottamus. Sosiaalinen alkupääoma on perustana lapsen rakentaessa omaa sosiaalista pääomaansa aktiivisen kasvatuksen ja passiivisesti vastaanotetun ympäristövaikutuksen seurauksena. Lapsen kasvuympäristön erot aiheuttavat eroja lasten sosiaaliseen alkupääomaan, joka näkyy erilaisina mahdollisuuksina omaksua kulttuurista pääomaa, kuten sosiaalisia taitoja, tietoja ja moraalista luotettavuutta. Kulttuurisen pääoman laatu ja määrä vaikuttavat lapsen mahdollisuuteen rakentaa omaa sosiaalista pääomaansa eli sosiaalisia verkostoja, luottamuksellisia suhteita ja arvojärjestelmää. (Pulkkinen, 2002, 44, 46.)

Sosiaaliseen pääomaan liittyy vahvasti myös sosiaalisen kontrollin käsite. Rikollisen käyttäytymisen voidaan katsoa johtuvan löysistä siteistä yksilöä ympäröivään yhteisöön sekä yhteiskunnan arvoihin. Jokaisella ihmisellä on lähtökohtaisesti samanlaiset taipumukset päätyä tekemään rikollisia tekoja, mutta voimakkaita siteitä yhteisöön ja yhteiskunnan arvoihin omaava ihminen ei luultavasti päädy tekemään rikollista tekoa. Mikäli siteet heikkenevät tai katkeavat kokonaan, päätyy ihminen tekemään rikollisia tekoja luontaisen taipumuksensa mukaan. Vahvan sitoutumisen omaamista kutsutaan sosiaaliseksi kontrolliksi. Sitoutuminen yhteisöön ja yhteiskunnan arvoihin voidaan jakaa neljään osa-alueeseen: (1) *läheisiin ihmisiin kiintyminen ja välittäminen heidän odotuksistaan sekä mielipiteistään*, (2) *yhteisön normien ja arvojen moraaliseen oikeuteen uskomisen*, (3) *sitoutuminen* ja (4) *osallistuminen yhteisön erilaisiin toimintoihin*. Yhteisön toimintoja voivat olla esimerkiksi koulujärjestelmä, harrastustoiminta ja muu vapaa-ajan vietto. (Hirchi, 2002, 16-29.)

Käsitlemme seuraavaksi sosiaalisen pääoman tunnetuimmat teoriat yleistä sosiaalisen pääoman käsitystä hieman laajemmin. Näin voimme luoda ehyen ja selkeän käsityksen sosiaalisen pääoman merkityksestä tunnetuimpiin teorioihin pohjautuen. Määrittellessämme sosiaalisen pääoman käsitettä tukeudumme ensin sosiologi James Colemanin teoriaan sosiaalisesta pääomasta. Avaamme myös Robert D. Putnamin ja Pierre Bourdieun näkemykset sosiaalisen pääoman käsitteestä. Lopuksi vertailemme edellä mainittujen teoreettikkojen keskeisimpiä yhdenmukaisuuksia ja eroavaisuuksia.

4.1 James J. Colemanin teoria

Pääosin 1990-luvulla alkanut keskustelu sosiaalisen pääoman käsitteestä juontaa juurensa James Colemanin lähestymistapaan (Ruuskanen, 2001, 15). Colemanin (1988) mukaan toimijalla on käytössään tiettyjä resursseja sekä intressejä hankkia niitä lisää ja näin ollen edistää intresseihinsä kuuluvien tapahtumien toteutumista. Sosiaalisen pääoman hyödyntämisen tavoitteena on yksilön hyötyjen maksimointi ja / tai tappion minimointi. Toiminnassaan toimija arvioi toiminnan seurauksia ja valitsee toimintamallin parhaimman mahdollisen lopputuloksen saavuttamiseksi. Sosiaalista pääomaa voidaan kuvailla tuottavaksi, sillä se sallii niiden päämäärien saavuttamisen joiden saavuttaminen ilman sosiaalista pääomaa ei olisi mahdollista. (Coleman, 1988.)

Sosiaalinen pääoma voidaan jakaa kolmeen muotoon. Ensimmäinen on *vastavuoroisuuden velvoite*, johon liittyy odotus vastapalveluksista. Vastavuoroisuuden välittävänä tekijänä on

luottamus, joka tarkoittaa, että odotettu velvoite tulee toteutumaan tulevaisuudessa ja samalla mahdollistaa palvelusten tekemisen. Näin ollen luottamusta voidaan kuvata sosiaalisen vuorovaikutuksen tehokkaana helpottajana. Toinen sosiaalisen pääoman muoto on *informaation muoto*. Sosiaaliset suhteet tarjoavat tehokkaan väylän informaation kululle ja mitä enemmän yhteisössä on sosiaalisia suhteita, sitä paremmin toimijat voivat toteuttaa tavoitteen. Informaatiokanavana sosiaalinen pääoma tehostaa myös yksilöiden päätöksentekokykyä. Kolmas sosiaalisen pääoman muoto on *normit*. Etenkin normit, jotka vaativat lyhyen tähtäimen luopumista omasta edusta yhteisön etua varten, ehkäisevät ne julkishyödykkeisiin tukeutuvaa vapaamatkustamisen ongelmaa. Normit ovat merkityksellisiä vain tilanteissa, joissa normeista poikkeamisesta seuraa sanktioita. Normien toimivuus ja niiden ylläpito edellyttävät tietynlaista sulkeutuneisuutta ryhmän sosiaalisessa rakenteessa eli yhteisön sisäisiä tiheitä sosiaalisia verkostoja. Ryhmän sulkeutunut verkosto antaa toimijoille mahdollisuuden toisiinsa kohdistuvaan jatkuvaan tarkkailuun eli normikontrollointiin. Tarkkailu on edellytys normien ja yhteisten pelisääntöjen syntymiselle. Sosiaalisen ryhmän normikontrollointia voi kuitenkin heikentää muun muassa heikot sosiaaliset siteet. (Coleman, 1988.)

Coleman jakaa sosiaalisen pääoman joko yksityishyödykkeeksi tai julkishyödykkeeksi. Yksityishyödykkeenä sosiaalinen pääoma tarkoittaa vastavuoroisuuteen perustuvia palveluksia. Julkishyödykkeenä se taas tarkoittaa yhteisön hyvinvointia edistäviä sekä vapaamatkustamista ehkäiseviä normeja, sulkeutunutta sosiaalista rakennetta sekä ryhmän välistä luottamusta. Tähän Colemanin teoriaan liittyy kaksi ongelmaa. Ensinnäkin Coleman ei pidä sulkeutunutta sosiaalista verkostoa ja siinä olevaa luottamusta rajoittavana tekijänä eikä yksilön tavoitteiden ja yhteisön normien mahdollista ristiriitaa huomioida. Toiseksi Coleman ei näe ristiriitoja ryhmän intressien välillä ja valtaa sosiaalisissa suhteissa ja samalla olettaa yhteisössä olevan normiyhteisyys. (Coleman, 1988.)

Ryhmälle ominainen sosiaalinen pääoma voi toimia joissain tapauksissa haittana. Sosiaalinen pääoma voi siis jakautua eri ryhmien tai alakulttuurien välille ja sosiaalista pääomaa ei ole mahdollista vaihtaa ryhmien kesken. Ryhmien spesifi sosiaalinen pääoma voi näin ollen olla luonteeltaan poissulkeva, joka voi johtaa hylkiviin klikkeihin ryhmän sisällä. Näin ollen sosiaalisen pääoman teoriassa korostuu sosiaalisten verkostojen tärkeä rooli. (Coleman, 1988.)

4.2 Robert D. Putnamin teoria

Harvardin yliopiston professori Robert D. Putnam nosti sosiaalisen pääoman käsitteen kansainväliseen tietoisuuteen artikkelillaan *Bowling alone. America's declining social capital* (1995) ja kirjallaan *Bowling alone: The collapse and revival of American community* (2000). Putnam kiinnittää huomiota erityisesti ihmisten yksinäisyyteen, vapaa-ajan vieton yksityistymiseen, perheiden hajoamiseen ja ystävyysuhteiden vähenemiseen. Putnam on todennut amerikkalaisten yhteisöllisyyden vähentyneen ja on huolissaan siitä, että yhteiset arvot ovat hukassa ja ettei nuorisolla ole normeja. (Pulkkinen, 2002, 36-37.) Amerikkalainen kansanluonne on Putnamin mielestä muuttumassa aktiivisesta osallistumisesta passiiviseksi sivustaseuraamiseksi. Syyt tähän muutokseen ovat Putnamin mielestä urakeskeisyyden korostumisessa, yhdyskuntarakenteen hajoamisessa sekä erityisesti massaviihteen aiheuttaman tv-sukupolven kehitymisessä. (Ruuskanen, 2001, 24.)

Putnam viittaa sosiaalisella pääomalla yksilöiden välisiin yhteyksiin ja sosiaalisiin verkostoihin, joista syntyy vastavuoroisia normeja ja luottamus (Putnam, 2000, 19). Sosiaalinen pääoma ei Putnamin mukaan rakennu vain tiettyinä hetkenä vallitsevista verkostoista, normeista ja luottamuksesta, vaan se on sitoutunut historiallisesti muodostuneisiin instituutioihin. Sosiaalinen pääoma muodostuu historiallisesti kehittyneistä sosiaalisista käytännöistä, jotka kerrostuvat pidemmällä aikavälillä. Putnamin mukaan sosiaalisen pääoman tehtävä on tehostaa kansalaishyveiden toimintaa sosiaalisissa verkostoissa. Putnam ei ole kiinnostunut erityisesti yksilöiden välisistä yhteyksistä ja niiden ulottuvuuksista vaan institutionalisoituneesta sosiaalisesta vuorovaikutuksesta. Yksilöiden välisellä aktiivisella vuorovaikutuksella ja sosiaalisilla verkostoilla luodaan ja ylläpidetään luottamusta ja normeja, jotka taas edistävät yhteiskunnan toimintakykyä. (Ruuskanen, 2001, 22-23.)

Putnamin näkemyksen mukaan sosiaalisessa pääomassa on kolme erilaista komponenttia: (1) *arvot ja normit*, (2) *yhteisöllisyys* ja (3) *luottamus*. Sosiaalisen pääoman erilaisia komponentteja esiintyy esimerkiksi perheessä, yrityksessä, kirkkokunnassa, kaupungissa ja valtiossa. Sosiaalisen pääoman heikkous ilmenee Putnamin mukaan sosiaalisina ongelmina. (Pulkkinen, 2002, 38-39.) Kuten on tullut ilmi, on sosiaalisella pääomalla Putnamin mukaan yhteisöllinen luonne. Sosiaalinen pääoma on yhteisön ominaisuus, jonka vuoksi sitä ei voida pitää kenenkään yksityisomaisuutena. Sosiaalinen pääoma on yhteiseen hyvään pyrkivää ja luonteeltaan tuottavaa. (Putnam, 1993, 197-170.) Sosiaalisen pääoman kolme komponenttia

ovat toiminnassa kasvavia, joten ne myös vähenevät, jos toimintaa ei ole (Iisakka & Alanen, 2006, 8).

4.3 Pierre Bourdieun teoria

Tutkiessaan 1970-luvulla yksilöiden ja ryhmien roolia ja kilpailua yhteiskunnan sosiaalisilla kentillä Bourdieu otti sosiaalisen pääoman käsitteen käyttöönsä. Hänen määritelmänsä mukaan kulttuuriin, talouteen sekä sosiaaliseen pääomaan liittyvät ominaisuudet sekä niiden määrä ovat toimijoiden hyödynnettävissä olevia resursseja sosiaalisessa kamppailussa ja eronteossa. Sosiaalinen pääoma tarkoittaa käsitteenä yksilölle ajankohtaisten ja mahdollisten resurssien joukkoa, joka kuuluu ryhmäjäsennyteen. Sosiaalinen pääoma tarjoaa kaikille ryhmän jäsenille ryhmän omaa pääomaa, jonka kautta jäsenet nauttivat ryhmän luottamusta. Sosiaalinen pääoma ei ole kokonaan itsenäinen ja se kehkeytyy erityisesti kulttuurisen pääoman seurauksena. (Bourdieu, 1986.)

Tällä edellä mainitulla määritelmällään Bourdieu tarkoittaa sosiaalisen pääoman liittyvän yksilön jäsenyyteen veroistensa, toisiaan arvostavien jäsenten tai organisaatioiden sosiaalisissa verkostoissa. Jäsennyden kautta saatu luotto ja arvostus ovat mahdollista tietyn ehdoin muuttaa taloudelliseksi pääomaksi. Sosiaalisen pääoman kerryttäminen vapaasti ei kuitenkaan ole mahdollista ilman Bourdieun symbolisen pääoman hallintaa. Symbolinen pääoman hallinta tarkoittaa ryhmässä olevien suhteiden (tuttavuus- ja arvostussuhteet sekä luotto) symbolista tuottamista ja ylläpitämistä. (Ruuskanen, 2001, 26-27.) Sosiaalisen pääoman hallinta vaatii sosiaalisen kanssakäymisen kautta ilmenevien erojen sekä yhteneväisyyksien hahmottamista. Lisäksi sosiaalisen pääoman hallinta vaatii kunnioituksen sekä maineen saamista sosiaalisessa ryhmässä. Näin ollen yksilölle on mahdollista muodostua vahvoja arvostussuhteiden verkostoja. (Bourdieu, 1986, 248-252.)

Bourdieuilla on myös itsellään hieman poikkeavia määritelmiä. Joskus hän määrittelee sosiaalisen pääoman liittyvän ainoastaan sosiaalisten suhdeverkkojen ominaisuudeksi, kun taas toisaalta hän määrittelee sen liittyvän juuri ryhmäjäsennyteen. (Ruuskanen, 2001, 26.) Kaiken kaikkiaan Bourdieun suhtautumistapa sosiaaliseen pääomaan on kriittinen ja kyyninen, sillä hän katsoo luottamuksen käsitteen todelliset intressit salaavana. Näin ollen kerättyä sosiaalista pääomaa ei voida siirtää oman sisäpiiriin jäsenille tai biologisille jälkeläisille. (Pulkkinen, 2002, 43.) Sosiaalinen pääomasta johtuvat edut eivät jakaannu

yhteiskunnassa tasaisesti vaan ne keskittyvät esimerkiksi tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään tai tietylle sosiaalisen elämän osa-alueelle. (Bourdieu, 1986, 242-249).

Merkittävin ero kyseisissä kolmessa eri määritelmässä on näkökulma siitä, onko sosiaalinen pääoma yhteisön vai yksilön omaisuutta. (Iisakka & Alanen, 2006, 8). Näin ollen voidaan todeta, että Putnamin määritelmä sosiaalisesta pääomasta korostaa sen yhteisöllistä luonnetta. Bourdieu taas näkemyksellään painottaa sosiaalisen pääoman merkitystä yksilölle, kuitenkin pitäen yhteisön roolia merkittävänä ryhmäjäsenyyden ja sitä kautta luottamuksen kannalta. Coleman taas omassa määritelmässään yhdistää yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden, sillä sosiaalisen pääoman tavoitteena on yksilön edun ajaminen yhteisön tuen kautta. Oma näkemyksemme sosiaalisesta pääomasta muistuttaa Colemanin sosiaalisen pääoman määritelmää. Colemanin määritelmässä yksilön ja yhteisön suhde on luottamusta edistävä. Tutkimuskysymyksemme keskittyvät sosiaalisiin verkostoihin, joita myös Coleman painottaa teoriassaan.

5 Mitkä tekijät vaikuttavat nuoren rikollisen sosiaaliseen pääoman muodostumiseen

Tässä kappaleessa vastaamme ensimmäiseen tutkimuskysymykseemme. Aluksi kokoamme tietoa nuoren sosiaalisen pääoman muodostumisesta ja siihen liittyviä tekijöitä yleisesti. Lopuksi liitämme sosiaalisen pääoman muodostumisen nuorisorikollisen ja antisosiaalisuuden kontekstiin.

5.1 Sosiaalisen pääoman muodostuminen nuoruudessa ja siihen liittyvät tekijät

Nuoruudessa vanhempien merkitys sosiaalisen pääoman lähteenä pienenee ja sosiaalisen pääoman lähteiksi painottuvat kodin ulkopuoliset tuen ja kontrollin muodot. Nuoren sosiaalisen pääoman muodostumiseen vaikuttavat myös laajentunut merkityksellisten ihmissuhteiden verkosto. (Salmi, 2006, 191.) Tolonen (2009) on tutkimuksessaan todennut, että marginaalissa olevan, esimerkiksi perheensä menettäneen nuoren sosiaalisen pääoman lähteinä toimivat viranomaiset. Osallisuuden kokeminen nuorilla rakentuu yhteisöllisiä yhteyksiä avaten, kumoten ja taas uudelleen avaten. Nuorten jäsenyys vertaisryhmissä muodostuu jatkuvien neuvotteluiden kautta, jotka koskevat samanlaisuutta, erilaisuutta, liittymistä ja irtaantumista. Nuorten sosiaalinen pääoma rakentuu näin useiden eri yhteisöjen vaikutteista eikä ainoastaan yhteen sosiaaliseen ryhmään kiinnittymisellä. (Korkiamäki, 2013, 118 ja 139.) Näin nuoret muodostavat omaa ja persoonallista sosiaalista pääomaa omien sosiaalisten suhteiden ja ryhmien perusteella.

Nuoren sosiaalisesta pääomasta kertovat sosiaalisiin verkostoihin liittyvät rakenteelliset tekijät, joita ovat asuinpaikka, perheen koko ja perheen sosioekonominen asema. Nuorten sosiaalisesta pääomasta kertovat myös koulun ja kodin ilmapiiri, kasvatusasenteet- ja arvostus, naapuruston yhteenkuuluvuus, luottamus sekä turvallisuus. (Korkiamäki, 2013, 110-111.) Aiempien tutkimusten perusteella nuoret ovat nähty aikuisten sekä ympäristön vaikutuksen alaisena ja heidän omien sosiaalisten suhteiden merkitystä ei pidetä merkittävänä. Näkökulmana siis oli, että nuorten keskinäinen sosiaalinen toiminta joko vaikeuttaa sosiaalisen pääoman muodostumista tai nousee merkittävään rooliin vasta kun muuta (aikuisten tarjoamaa) sosiaalista tukea ei ole. (Korkiamäki, 2013.) McCarthy ja Haganin (1995) mukaan nuorten vertaissuhteet toimivat voimavarana vasta äärimmäisissä ja marginaalisissa, kuten katulasten olosuhteissa, jossa vertaisten tuki on hengissä selviämisen

elinehto. Omassa tutkimuksessaan Korkiamäki (2013) kuitenkin nykykäsityksen mukaisesti korostaa nuorten omia vertaissuhteita sosiaalisen pääoman edistäjänä. Sosiaalinen pääoma mahdollistuu nuorten puheessa sekä kvantitatiivisen analyysin tuloksena nuorten arkisissa kanssakäymisissä toisten kanssa. Sosiaalisten resurssien muodostuminen sekä niihin käsiksi pääsy määrittävät ryhmän sisäisillä ilmiöillä kuten sisäänpääsyillä, ulossulkemisilla, poisjättäytymisillä ja vaihtoehtoisuudella. (2013, 116.)

Nuorten sosiaaliseen toimintaan kuuluu olennaisesti samanaikaisesti kuuluminen useisiin ryhmiin sekä joustava liikkuminen eri ryhmien välillä. Nuorella voi olla myös useita erilaisia rooleja riippuen sosiaalisesta ryhmästä. Tällaista ilmiötä kutsutaan sukkuloinniksi. Lähteenmaa (2000) pitää mahdollisena, että nuorisokulttuurin sisällä tapahtuu polarisaatiota kevyisiin ja vähemmän sitoviin yhteisöihin tai vastaavasti tiukkoihin ja suljetuimpiin yhteisöihin ja ryhmiin. Mikäli tällainen polarisoituminen on todellinen, ne ihmiset, jotka kykenevät vastaamaan psyykkisiä sekä sosiaalisia kompetensseja ja mahdollisesti kulttuuripääomaa vaativiin haasteisiin, kuuluvat eri ryhmiin ja sosiaalisiin yhteisöihin kevyesti. Halutessaan nämä ihmiset pystyvät vaihtamaan kiinnostumisia yhteisöissä oman tahtonsa mukaan. Vähemmän edellä mainittuja kompetensseja omaavat ihmiset taas kytkeytyvät suljetumpiin ja sitoutumista vaativiin yhteisöihin, joista irtaantuminen on hankalaa. (Lähteenmaa, 2000, 33 & 35.)

Ei ole kuitenkaan automaattista, että sosiaaliset suhteet luovat sosiaalisia voimavaroja, vaan vertaissuhteiden rakenteellistoiminnallisilla piirteillä on vaikutusta sosiaalisen pääoman muodostumisessa. Näitä piirteitä ovat ystävien määrä, heidän sukupuoli sekä rooli ja yhdessä vietetty aika. Piirteet vaikuttavat joko positiivisesti tai negatiivisesti nuoren sosiaaliseen pääomaan. Korkiamäki (2013) on löytänyt kvantitatiivisen ryhmittelyanalyysin avulla neljä tekijää, kuinka nuorten sosiaaliset verkostot eroavat toisistaan; säännöllinen urheiluharrastus, parisuhde, kavereiden kanssa vietetty aika vapaa-ajalla ja yhden tai useamman läheisen ystävän olemassaolo. Vaikka tekijät eivät ole toisiaan poissulkevia, määrittelevät ne nuoren arjessa olevia vertaissuhteita. (Korkiamäki, 2013, 112-113.)

Nuoret saavat oman kokemuksensa mukaan tukea vertaisiltaan ja etenkin läheisiltä ystäviltä, mutta myös koulukavereiltaan. Tytöt kuitenkin kokevat osallisuutta ja saavansa tukea enemmän kuin pojat, eli sukupuolilla on eroavaisuuksia. Sukupuolten ero tuen ja osallisuuden kokemisessa johtaa myös nuoren tyypillisten vertaissuhteiden luonteeseen. Vahvimmin tukea ja osallisuutta kokevat seurustelusuhteessa olevat sekä säännöllisesti urheilua harrastavat

tytöt. Perusteluna on, että tällaiset yhteisölliset suhteet tuottavat läheisyyttä, sekä kulttuurinen ilmapiiri lisää suosiota ja arvostusta. Sama pätee myös samassa tilanteessa oleviin poikiin, vaikka pojat kokevatkin saavansa vähemmän tukea ja osallisuuden kokemista kuin tytöt. Osalle pojista läheisten sosiaalisten suhteiden puuttuminen voi olla riskitekijä syrjäytymiselle ja huono-osaisuudelle. (Korkiamäki, 2013, 112-115.) Näin ollen voimmekin päätellä, että läheisillä sosiaalisilla suhteilla on oleellista merkitystä nuoren sosiaalisen pääoman karttumisen kannalta sukupuolesta riippumatta. Läheisten vertaissuhteiden puuttuminen taas vaikuttaa erittäin negatiivisesti sosiaalisen pääoman muodostumiselle.

Tuen tarpeessa olevan nuoren tilanteen taustalla voi olla useita tekijöitä, jotka ovat riskejä syrjäytymiselle. Näitä tekijöitä ovat muun muassa yksinäisyys, sosiaaliset ongelmat yli sukupolvirajojen, alisuoriutuminen, koulutusuran keskeyttäminen, terveyteen liittyvät ongelmat, vaikeudet keskittymisessä sekä kielenkäytössä, liian aikainen itsenäistyminen omiin arjessa selviytymisen valmiuksiin nähden, luotettavan aikuisen puuttuminen, oma-aloitteisuuden puuttuminen sekä näköalattomuus. Nuoren syrjäytymisen riskiä lisää myös tuen tarpeiden tunnistamattomuus sekä mahdollisen tuen riittämättömyys tai sen puuttuminen. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2012, 32.) Aikuislähtöisten yhteisöjen sosiaalisella pääomalla on myönteisiä vaikutuksia nuorten koulumenestykseen, terveyteen sekä käytökseen, kun taas aikuisten kontrollin puute viestii perheen tai kouluyhteisön heikosta sosiaalisesta pääomasta. Heikko sosiaalinen pääoma taas ajaa nuoria ikäistensä seuraan, jonka johdosta aikuisten kontrolli nuoriin vähenee entisestään. Nuorten vertaissuhteet näin siis vaikuttavat negatiivisesti sosiaalisen pääoman lisääntymiseen aikuisten johtamissa yhteisöissä, perheissä sekä kouluissa. (Korkiamäki, 2013, 111.)

5.2 Erityispiirteet nuoren rikollisen sosiaalisessa pääomassa

Sosiaalisen kontrollin teoria toimii lähtökohtana sosiaalisen pääoman muodostumiselle nuorten rikollisten sosiaalista pääomaa tarkastellessa. Sen perusteella voimme päätellä, että nuoren rikollisen sosiaaliset siteet yhteiskuntaan sekä häntä ympäröiviin sosiaalisiin verkostoihin ovat jääneet heikoiksi. Nuori rikollinen ei ole saanut muodostettua elämässään tarpeeksi vahvoja siteitä pystyäkseen kiinnittymään sosiaalisen kontrollin eri tasoihin, jolloin nuoren sosiaalinen pääoma on niukempi, kuin ei rikoksia tekevillä nuorilla. Heikko sosiaalinen kiinnittyminen yhteiskuntaan siis myötävaikuttaa nuoria päätyämään rikollisiin tekoihin.

Antisosiaalisuus on suoraan yhteydessä yksilön sosiaalisen pääoman luonteeseen. Antisosiaalisuus on osa nuoren rikollisen sosiaalista persoonaa, kuten nuorisorikollisen käsitteenmäärittelyosiossa totesimme. Rhee ja Waldman (2002) ovat tutkineet perinnöllisyyden yhteyttä antisosiaalisuuteen laajasti kokoamalla yhteen 51 kaksos- ja adoptiotutkimusten tulokset ja tutkimuksessa todettiin antisosiaalisuuden perinnöllisyyden olevan 41 prosenttia. Antisosiaalisuus voidaan siis nähdä periytyvänä ominaisuutena ja näin ollen perimä vaikuttaa oleellisesti nuoren sosiaalisen pääoman kehitykseen syntymästä asti. Kuitenkaan tutkimuksissa ei ole tarkasteltu erillään nuorisorikollisten kahta alaryhmää (vain nuoruudessa- ja läpi elämän rikoksia tekevät) antisosiaalisuuden näkökulmasta, jolloin pysyvästi antisosiaaliset voivat vaikuttaa äänillensä antisosiaalisuuden perinnöllisyyden yleistettävyyteen. Persoonallisuuden yhteneväisyydet selittyvät liki kokonaan samoista geeneistä, eikä ympäristötekijöillä ole vaikutusta. Toisista persoonallisuuspiirteistä kuitenkin poiketen, antisosiaalisuuden kehittymiselle on merkityksellistä perhekohtaiset ympäristötekijät. (Jokela, 2006, 103 ja 108.)

Yksi merkittävä syy rikollisuuteen on sosiaalisen paineen purkautuminen rikollisiin tekoihin. Yhteiskunnassa vallitseva kulttuuri asettaa odotuksia ja toimintamalleja, joihin yksilöt pyrkivät vastaamaan, esimerkiksi vaurauden saavuttaminen työn teon avulla. Kaikki eivät kuitenkaan pysty vastaamaan tällaiseen sosiaaliseen paineeseen ja paine purkautuu käyttäytymällä yhteiskunnan normeja ja sääntöjä vastaan, eli rikollisina tekoina. Painetta rikollisuuteen syntyy siis yhteiskunnan kulttuurin vaurauden ja elämässä etenemisen ihanteen myötä. Rikolliset teot toteutuvat vain siinä tapauksessa, kun kulttuuri ei tarjoa keinoja tavoitteiden täyttämiseksi. (Merton, 1938.) Rikollisiin tekoihin syyllistyvä ihminen ei siis ole saanut kartutettua tarpeeksi sosiaalisia resursseja eli sosiaalista pääomaa, jotta pystyisi toimimaan yhteiskunnan normien mukaisesti ja antisosiaaliset piirteet ohjaava toimintaa.

Itsekontrolli on oleellisessa osassa nuoren rikollisen sosiaalisessa pääomassa. Itsekontrollilla tarkoitetaan taipumusta toimia omien viettien mukaisesti. Mikäli yksilöllä on alhainen itsekontrolli, syyllistyvät he useammin impulsiivisuuden, lyhytnäköisyyden sekä riskien ottamisen vuoksi todennäköisemmin rikollisiin tekoihin. Alhaisella itsekontrollilla on myös yhteys holtittomaan päihteiden käyttöön sekä onnettomuusalttiuteen. Itsekontrollin voidaan ajatella olevan jo nuorena kehittynyt ja vakiintunut ominaisuus, johon vanhempien kasvatustekijät vaikuttavat oleellisesti. Itsekontrollin kehittymisen kannalta ratkaisevaa on vanhempien kyky tunnistaa ja reagoida huonoon käyttäytymiseen. (Gottfredson & Hirchi, 1990, 91 ja 96-100.)

Nuorena kehittynyt itsekontrolli säilyy samanlaisena läpi koko elämän. Näin matalan itsekontrollin omaavien ihmisten rikosalttius säilyy myös läpi elämän. Ympäristöön liittyvät tekijät kuten valvonta tai tilaisuusrakenne voivat kuitenkin mahdollisesti estää rikosten tekemisen. Korkean itsekontrollin omaavat ihmiset eivät todennäköisesti syyllisty elämänsä aikana rikollisiin tekoihin. (Salmi, 2005, 79.) Nuorten rikollisten itsekontrolli on siis matalampi kuin ei rikoksia tekevien nuorten. Itsekontrollin teorian pohjalta voimme myös suoraan todeta, että mikäli itsekontrolli pysyy rikoksia tekevällä nuorella samanlaisena, jatkaa hän rikollista polkuaan läpi elämänsä. Tutkimuksessaan sosiaalisen pääoman yhteyksistä nuorten rikoskäyttäytymiseen Salmi (2005, 103) toteaa tuloksissaan, että nuoren rikollisen matala itsekontrolli lisää riskiä rikolliseen käyttäytymiseen sekä vaikuttaa alhaiseen sosiaaliseen pääomaan. Salmi (2005, 103) pitää mahdollisena, että juuri matalan itsekontrollin omaavat nuoret jäävät vaille sosiaalista tukea heidän itsekontrollin puutteesta johtuvien ominaisuuksiensa, esimerkiksi impulsiivisuuden, vuoksi.

Sosiaalinen pääoma voi olla myös negatiivista. Etenkin rikollisissa alakulttuureissa voidaan pitää normien vastaista käyttäytymistä ja rikoksien tekemistä hyväksyttävänä ja siihen voidaan jopa rohkaista. Rikollisessa sosiaalisessa ryhmässä näin ollen sosiaalinen pääoma on negatiivista yksittäisen henkilön tai ryhmän näkökulmasta. Yksilön päätyessä rikolliseen ryhmään tämä omaksuu ryhmän arvot sekä osallistuu ryhmälle ominaiseen toimintaan. Esimerkiksi rikollisen ryhmän sosiaalinen pääoma voi olla hyvinkin korkea, mutta sitä voidaan samaan aikaan suunnata muiden ihmisten etua vastaan, jolloin ryhmän sosiaalinen pääoma näyttäytyy negatiivisen resurssina. (Salmi, 2006, 190.)

Tyttöjen ja poikien väliset hyvinvointierot kertovat, että pojat keskeyttävät koulun useammin, kärsivät työttömyydestä sekä ajautuvat tekemään enemmän rikoksia kuin tytöt. Tytöt kuitenkin ovat useammin toimeentulotuen piirissä ja kärsivät masennuksesta poikia enemmän. Huono-osaisuuden kasautuminen tietyille sukupuolelle johtuu sukupuolivaltaisista hyvinvoinnin vaje-alueista. Pojille kuitenkin ongelmat tyypillisesti ilmenevät jo varhaisessa vaiheessa. Varhaisia ongelmia ovat muun muassa varhaislapsuuden terveysongelmat yhdessä aikaisten lastensuojelukokemusten kanssa, huono kouluviihtyvyys, koulutuksen keskeyttäminen sekä nuorisotyöttömyys. Poikien ongelmien kasaantuminen voidaan selittää tyttöihin verrattuna heikompana elämänhallintaan liittyvinä kokemuksina ja niukan sosiaalisen tuen kokemisena. (Gissler, Puhakka, Vuori & Karvonen, 2006, 34-35.)

Laub ja Sampson (2003) ovat miesvankeja koskevassa tutkimuksessaan havainneet, että rikollisuraltaan irtautuneet vangit olivat onnistuneet luomaan sosiaalisia siteitä ja kiinnittymään erilaisiin sosiaalisiin ympäristöihin. Tällaisia sosiaalisia ympäristöjä olivat esimerkiksi armeija, työ, avioliitto ja jopa koulukoti. Rikosuralleen juuttuneet vangit taas eivät olleet onnistuneet luoman vastaavanlaisia siteitä ja kiinnittymisiä. Ajoittain rikoksia tekevillä oli sosiaalisia kiinnittymisiä, mutta tietyissä tilanteissa he pitivät rikollisia tekoja hyväksytyinä. Kivivuoren ja Linderborgin lyhytaikaisvankeja koskevassa tutkimuksessa (2009) tulokseksi saatiin sosiaalisen pääoman näkökulmasta vankien vapautumisen jälkeiset erot konkreettisissa suunnitelmissa tulevaisuutta ajatellen. Vangit, joille oli kertynyt vain vähän sosiaalista pääomaa, eivät pystyneet esittämään konkreettisia keinoja ja tavoitteita tulevaisuuteensa pitkälle aikavälille. Lyhyen aikavälin tavoitteet ja suunnitelmat saattoivat kuitenkin olla täsmällisempiä. (2009, 152.) Edellä mainittujen tutkimustulosten perusteella voimme todeta, että sosiaalisen pääoman kertyminen nuoren rikollisen elämänpolun varrella on suoraan yhteydessä tämän tulevaisuuden sisältöön ja elämäntilanteeseen.

6 Miten perhe, koulu ja vertaisryhmä vaikuttavat nuoren rikollisuuteen?

Sosiaalisen pääoman käsitettä on hyödynnetty empiirisessä kriminologisessa tutkimuksessa nuorten rikollisuuteen sekä yleiseen rikollisuuden tasoon suuntautuvissa tutkimuksissa. Erityisesti perheen sosiaalisen pääoman puutteen on todettu olevan yhteydessä nuorten rikekäyttäytymiseen ja kouluun liittyviin ongelmiin, kuten koulupinnaukseen ja koulun keskeyttämiseen. Lisäksi nuorten sosiaaliseen yhteisöön integroitumisen ja muun alueellisen sosiaalisen pääoman yhteydestä nuorten rikoskäyttäytymiseen on saatu tutkimustuloksia. (Salmi, 2005, 76.)

Noora Ellonen on tutkimuksessaan *Kasvuyhteisö nuoren turvana. Sosiaalisen pääoman yhteys nuorten masentuneisuuteen ja rikekäyttäytymiseen* (2008) tutkinut sosiaalisen pääoman yhteyttä nuorten hyvinvointiin. Venla Salmi on tutkimuksessaan *Sosiaalinen pääoma ja nuorten rikollisuus* (2006) tutkinut, onko suomalaisten nuorten sosiaalisella pääomalla yhteyttä heidän mahdolliseen rikolliseen käyttäytymiseen. Nuorten rikoskäyttäytymistä on tutkittu yleensä koulussa, sillä siellä päästään useimmiten korkeisiin vastausprosentteihin, vaikka kyselyihin vastaaminen on käytännössä vapaaehtoista (Kivivuori, 2005, 8). Lisäksi Salmi sekä Korkiamäki (2006) ovat tutkineet 31 englanninkielistä empiiristä artikkelia koskien sosiaalista pääomaa. Heidän tutkimuksessaan *Sosiaalinen pääoma lasten ja nuorten hyvinvoinnin resurssina. Sosiaalinen pääoma -käsitteen käyttö Kansainvälisessä lapsuus- ja nuorisotutkimuksessa* (2006) sosiaalista pääomaa lähestytään kolmen teema-alueen kautta sen synnystä, sen ilmenemiseen ja vaikutuksiin.

Tässä tutkielmassa sosiaalisella pääomalla tarkoitetaan verkostoja, normeja ja luottamusta (Ruuskanen, 2001, 1). Eri tyyppiset sosiaaliset siteet muodostavat suurimman osan sosiaalisesta pääomasta (Salmi, 2005, 81). Salmen (2004) mukaan kriminologiassa on tutkittu erityisesti rikoskäyttäytymisen ja vertaisryhmän välistä suhdetta. Sosiaaliseen pääomaan liittyvät tutkimukset keskittyvät myös perheen, koulun ja asuinympäristön ympärille muodostuviin suhdeverkostoihin, sillä niitä pidetään keskeisinä nuorten hyvinvoinnin kannalta. (Salmi, 2006, 192.) Sosiaalisen pääoman tuottamat käytännöt näkyvät nuorten saamana sosiaalisena tukena, kodin ja koulun tai vanhempien välisenä yhteistyönä ja toimivana yhteistyönä nuoren ja vanhempien välillä. Sosiaalinen pääoma ilmenee kontrollina ja valvontana niin vanhemmilta, opettajilta kuin muiden asuinympäristön aikuisten taholta sekä nuoren ja vanhempien aktiivisena osallistumisena. (Ellonen & Korkiamäki, 2006, 240.)

Sosiaalisen pääoman puute ilmenee luottamuksellisten ihmissuhteiden vähyytenä sekä puutteellisena tukena ja kontrollina. (Salmi, 2006, 192.) Ellonen ja muut (2008) toteavat suomalaisten nuorten kokevan saavansa parhaiten tukea vanhemmilta ja läheisiltä ystäviltä ja vähiten koulun muulta henkilökunnalta, kuten kuraattorilta tai terveydenhoitajalta.

6.1 Perheen näkökulma

Perheellä on tärkeä asema nuoren elämässä positiivisen sosiaalisen pääoman välittäjänä ja perusluottamuksen rakentajana. Kuitenkin nuoruudessa vanhempien merkitys vähenee, jolloin muut sosiaaliset verkostot muodostuvat entistä tärkeämmäksi (Salmi, 2006, 191 ja 204.) Vanhempien antamalla kontrollilla ja tuella on kuitenkin havaittu yhteys niin tyttöjen kuin poikien rikoskäyttäytymiseen verrattaessa sosiaalisen pääoman ja itsekontrollin yhteyttä. Mitä alhaisempaa vanhempien antama kontrolli, sitä enemmän oli aktiiviseen rikoskäyttäytymiseen osallistuneita nuoria. Myös vanhempien antaman tuen yhteys rikollisuuteen oli selkeä. Nuorista, jotka ilmoittivat saaneensa paljon tukea vanhemmiltaan, oli osallistunut aktiiviseen rikollisuuteen 13% koko vastaajamäärästä. Vanhempien tukea mitattiin kysymällä muun muassa, miten usein vanhemmat kannustavat nuorta tai osallistuvat koulun vanhempainiltoihin. Vanhempien tuella tarkoitettiin siis konkreettista osallistumista ja kiinnostusta nuoren elämään. (Salmi, 2005, 83-84 ja 104.)

Perheen sosiaalisen pääoman on todettu suojaavan nuorta monilla eri tavoilla rikosten tekemiseltä. Varhaisen elämän runsas sosiaalinen pääoma luo nuorelle lähtökohdat elämään, jossa rikoksien teon mahdollisuus pienenee. Vanhempien panostus lapseensa edesauttaa nuoren helpompaa sosiaalisten yhteyksien luomista sekä on yhteydessä nuoren omiin moraaliajatuksiin koskien rikosten tekemistä. (Wright, Cullen & Miller, 2001, 2-6.) Myös perheeseen liittyvistä tekijöistä perheen taloudellisella tilanteella ja perherakenteella on yhteys rikollisuuteen. Muu kuin ydinperhemalli tai heikko taloudellinen tilanne kohottavat riskiä aktiiviseen rikoskäyttäytymiseen. Myös vanhempien suhdeverkostojen hyödyntäminen esimerkiksi nuorelle työpaikan hankkimisessa on yhteydessä kohonneeseen rikosalttiuteen. (Salmi, 2005, 103-106.) Colemanin (1988) mukaan kahden vanhemman perhe tuottaa enemmän sosiaalista pääomaa kuin yhden vanhemman perhe, jolloin ydinperheen tarjoama runsaampi sosiaalinen pääoma ilmenisi vähempänä rikosalttiutena.

Näin ollen voidaan todeta nuoren perheellä ja siihen liittyvillä tekijöillä olevan huomattava vaikutus nuoren tulevaisuuteen ja mahdolliseen rikoskäyttäytymiseen. Vanhempien antaman

tuen ja kontrollin vaikutukset ovat positiivisia ja estävät nuoren mahdollista rikosten tekemistä. Toisaalta kuitenkin vanhempien suhteiden hyödyntäminen työpaikan saamiseksi nuorelle saattaa lisätä rikosalttiutta ja viestiä perheen heikosta taloudellisesta tilanteesta, jonka seurauksena riski tehdä laittomuuksia kohoaa. Vanhempien kiinnostus, kannustus ja osallistuminen nuorta koskeviin asioihin ja hänen elämäänsä ovat sosiaalisen tuen muotoja, jotka auttavat nuorta pysymään erossa rikosten teosta. Perhemuodon tai taloudellisen tilanteen voidaan ajatella olevan saatua pääomaa, johon nuori ei voi luultavasti itse vaikuttaa, mutta ne vaikuttavat mahdolliseen rikekäyttäytymiseen joko positiivisesti tai negatiivisesti.

6.2 Koulun näkökulma

Tärkeä osa nuoren kasvuyhteisöä on koulu, johon nuori tuo muista sosiaalisista ympäristöistä saamansa resurssit (Ellonen, 2008, 48). Opettajien tuki ja kontrolli muodostuvat tärkeäksi erityisesti silloin, kun perheen sosiaalinen pääoma on puutteellista (Salmi, 2006, 204). Koulun sosiaalisen kontrollin on todettu vaikuttavan erityisesti poikien rikekäyttäytymiseen vähentäen riskiä. Koulun kontrolloiva ilmapiiri vaikuttaa myös nuorten vapaa-aikaan vähentäen rikekäyttäytymisen riskiä. Tyttöillä sosiaalisen kontrollin vaikutus ei ole yhtä merkittävä kuin pojilla, vaikka positiivinen vaikutus olikin havaittavissa. (Ellonen, 2008, 86-87.)

Aktiivista rikekäyttäytymistä voidaan ehkäistä jossain määrin koulun sosiaalisella tuella ja kontrollilla. Sosiaalisen kontrollin tulisi kuitenkin jakautua tasaisesti oppilaiden kesken. Epätasainen jakautuminen vaikuttaa negatiivisesti erityisesti poikiin, joiden riski rikekäyttäytymiseen lisääntyy. Kouluun liittyvät tekijät, kuten opettajien antama sosiaalinen tuki ja kontrolli tai koulun ilmapiiri eivät ole kuitenkaan yksistään sidoksissa nuorten rikekäyttäytymiseen. Nuorten sosiaalinen pääoma ja sen vaikutukset liittyvät vahvasti myös elinyhteisön muihin ominaisuuksiin, kuten kotiin, asuinalueeseen ja vertaisryhmään. (Ellonen, 2008, 83-95.) Opettajilta saatu sosiaalinen tuki suojaa oppilasta rikekäyttäytymiseltä erityisesti silloin, kun nuorella on alhainen itsekontrolli. Opettajan tuki siis kompensoi alhaista itsekontrollia. (Salmi, 2005, 102.) Alhainen itsekontrolli yhdistettynä heikkoon koulumenestykseen näyttäisi myös lisäävän rikoskäyttäytymisen riskiä (Salmi, 2006, 196).

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että koulun ja erityisesti opettajan antamalla tuella ja kontrollilla sekä hyvällä ilmapiirillä voidaan ehkäistä mahdollista rikekäyttäytymistä ja kompensoida alhaista itsekontrollia. Jotta oppilaat kokisivat saavansa tukea ja kontrollia, vaaditaan opettajilta panostusta hyvän ilmapiirin luomiseen, kiinnostusta oppilaan asioihin

sekä tasa-arvoista toimimista. Sosiaalisen kontrollin tulisi jakaantua tasaisesti oppilaiden kesken, jotta sillä olisi rikosten tekoa ehkäisevä vaikutus. Kuten aiemmin on todettu, ovat pojat alttiimpia ongelmien kasaantumiselle jo varhaisesta lapsuudesta alkaen, jolloin heidän mahdolliseen rikekäyttäytymiseen koulussa tai vapaa-ajalla voidaan opettajan tuella ja kontrollilla pyrkiä vaikuttamaan.

6.3 Vertaisryhmän näkökulma

Nuoruudessa vertaisryhmä muodostuu entistä tärkeämmäksi sosiaalseksi ympäristöksi (Salmi, 2006, 198). Vertaisryhmällä on suuri merkitys nuoren elämässä, sillä joukkoon kuulumisen tunne on tärkeä. Vertaisryhmään liittyy erilaisia sisäisiä normeja ja sen vaikutus näkyy nuoren elämässä muun muassa rikoskäyttäytymisessä. Vertaisryhmän vaikutus voi siis olla positiivinen tai negatiivinen. Vertaisryhmään voidaan sanoa kuuluvan oma kulttuuri, josta on kiinni, millaista käyttäytymistä se suosii. (Salmi, 2004, 48-49 ja 198.) Moffittin (1993) mukaan nuoruuteen rajoittuneen rikollisuuden syy on toisilta nuorilta saaduissa vaikutteissa. Akers (2000) toteaa, että vaikutteita otetaan vastaan niin lakien noudattamisesta kuin rikkomisesta, jolloin vaikutteiden tasapainosta riippuu siitä, tekeekö ihminen rikoksia. ”Huono seura” ei siis yksistään saa nuorta tekemään rikoksia, mutta mitä enemmän ja pitempään nuori on alttiina lain rikkomisen vaikutteille, nousee riski lain rikkomiseen. (Akers, 2000, 73.)

Nuorten rikoskäyttäytymiseen liittyy erilaisia sosiaalisia motiiveja ja merkityksiä, jolloin rikollisuus tapahtuu yleensä ryhmässä ja harvoin yksin. Rikoksia tekevällä nuorella on todennäköisemmin rikoksia tekeviä kavereita, kuin nuorella joka ei tee rikoksia. Negatiivinen sosiaalinen pääoma ryhmässä ilmenee toimintatapoina ja asenteina, jossa ryhmän kulttuuri näkyy rikoksille suosiollisena. Ryhmän suhtautuminen rikoksiin saattaa ohjata nuoren käytöstä negatiiviseen suuntaan, yhteisön kulttuurin mukaiseksi ja kannustaa normien rikkomiseen. Negatiivinen sosiaalinen pääoma nousee kuitenkin harvemmin merkittäväksi sosiaalseksi resurssiksi, jos nuori saa paljon tukea ja kontrollia muilta läheisiltä. Tällöin rikolliset teot ovat todennäköisesti lieviä ja satunnaisia eikä rikollisuus nouse ryhmän määrittäväksi tekijäksi. Kuitenkin sosiaalisen pääoman ollessa puutteellista, saattaa nuori saada yhteisöllisyyden tunnetta rikollisesta seurasta, jolloin negatiivinen sosiaalinen pääoma voi korostua entisestään. (Salmi, 2006, 199-203.)

Vertaisryhmän vaikutus nuoren tekemään rikollisuuteen on siis merkittävä. Vertaisryhmän sisäiset asenteet ja normit voivat olla positiivisesti tai negatiivisesti rikollisuuteen suhtautuvia, joka vaikuttaa ryhmän toimintatapoihin ja kulttuuriin. Nuoren omat asenteet ja suhteet lain noudattamiseen tai rikkomiseen vaikuttavat siihen, alkaako nuori tehdä rikoksia. Saako nuori riittävästi tukea ja kontrollia muualta, vaikuttaa siihen, nouseeko negatiivinen pääoma merkittäväksi. Voidaan päätellä, että tuen ja kontrollin ollessa riittävää, saattaa rikosten teko jäädä vain satunnaiseksi tai sitä ei tapahdu ollenkaan.

7 Johtopäätökset

Lähtökohtana sosiaalisen pääoman muodostumiselle nuoruudessa toimii sosiaalinen kontrolli, eli läheiset vertaissuhteet, sosiaaliset verkostot sekä kiinnittymiset yhteiskunnan instituutioihin. Mikäli sosiaalinen kontrolli nuoren elämässä on vähäistä, vaikuttaa se hänen sosiaalisen pääoman muodostumiseen negatiivisesti. Nuorisorikollisen elämässä sosiaalisen kontrollin vähyys näin ollen näkyy antisosiaalisuutena ja itsekontrollin vähyys, joka myötävaikuttaa päätymään rikollisiin tekoihin myös tulevaisuudessa. Nuorten rikollisten itsekontrolli näyttäytyy vähäisempänä kuin ei rikoksia tekevien nuorten itsekontrolli.

Yleisesti nuorten sosiaalinen pääoma muodostuu vanhempien, kasvattajien sekä läheisten sosiaalisten suhteiden välisestä vuorovaikutuksesta. Nuorten vertaissuhteiden luonteella ja laadulla on kuitenkin merkitystä sosiaalisen pääoman muodostumiseen tuen sekä kontrollin kannalta. Aiempien tutkimusten mukaan nuorten vertaissuhteiden merkitystä sosiaalisen pääoman muodostumisen kannalta on pidetty olemattomana. Sukupuoli vaikuttaa tuen ja kontrollin saatavuuden kokemiseen; tytöt kokevat saavansa tukea ja kontrollia poikia enemmän. Pojat syyllistyvät useammin rikollisiin tekoihin kuin tytöt ja joillekin pojille sosiaalisten suhteiden puuttuminen merkitsee riskiä syrjäytymiselle sekä huono-osaisuudelle. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että läheisillä sosiaalisilla suhteilla ja kiinnittymisillä yhteiskunnan instituutioihin on suuri merkitys sosiaalisen pääoman muodostumiselle sukupuolesta riippumatta.

Rikoksia tekevä nuori ei ole tutkielmamme mukaan saanut kartutettua sosiaalista pääomaa pystyäkseen toimimaan yhteiskunnassa vallitsevien normien mukaisesti ja näin syyllistyy rikollisiin tekoihin. Vankeja koskevien tutkimustulosten perusteella saimme tukea johtopäätöksellemme, jossa toteamme rikollisen sosiaalisen pääoman vaikuttavan positiivisesti tämän tulevaisuuteen, kun taas sen vähäisyys näyttäytyy kykenemättömyytenä luomaan konkreettisia suunnitelmia tulevaisuuden varalle. Sosiaalisen pääoman omaaminen ennustaa lainkuuliaisempaa tulevaisuutta ja sitä kautta parempia mahdollisuuksia kiinnittyä sosiaalisiin ryhmiin ja luomaan sosiaalisia siteitä.

Sosiaalisen pääoman tekijöistä perheen, koulun ja vertaisryhmän vaikutukset nuoren rikollisuudelle ovat kiistattomat. Kyseiset tekijät voivat toimia rikollisuudelta ehkäisevinä tekijöinä tai lisäämällä riskiä rikosten tekemiselle. Sosiaalinen pääoma ilmenee nuoren saamana tukena ja kontrollina muun muassa vanhemmilta, koululta ja opettajilta sekä

yhteistyönä aikuisten ja nuoren ja vanhempien välillä. Jos tukea ja kontrollia ei saa, eli sosiaalinen pääoma on puutteellista, ilmenee se mahdollisena rikekäyttäytymisenä. Sosiaalisen pääoman puutteellisuuden voidaan päätellä ilmenevän myös erilaisena muuna ongelmakäyttäytymisenä, kuten esimerkiksi kiinnostuksen puutteena koulua kohtaan, heikkona koulumenestyksenä tai kapinointina vanhempia kohtaan.

Perheen ja erityisesti vanhempien tarjoama tuki ja kontrolli ovat positiivisia sosiaalisen pääoman vaikuttajia, joilla voidaan ehkäistä riskiä rikollisuuteen. Vanhempien kiinnostus ja kannustus aina lapsen syntymästä nuoruuteen asti välittyvät nuorelle positiivisena sosiaalisena pääomana. Päätelemme, että vanhempien kiinnostuksen ollessa vähäistä nuoren asioihin, kuten koulunkäyntiin tai nuoren vapaa-ajanviettopaikkoihin, seurauksena nuori voi alkaa tuntemaan itsensä merkityksettömäksi. Tämän seurauksena laittomat ja normien vastaiset teot alkavat voivat alkaa kiinnostaa. Vanhempien huomiota saatetaan alkaa hankkia rikollisilla keinoilla, kuten varastamisella tai vahingonteoilla. Myös perhemuoto ja perheen taloudellinen tilanne voivat vaikuttaa lisäämällä riskiä rikekäyttäytymiseen. Näihin asioihin nuori ei kuitenkaan voi useimmiten vaikuttaa, kuten ei vanhemmilta saamaansa tukeen. Tuen tarpeen nuori voi kuitenkin itse ilmaista esimerkiksi keskustelemalla asiasta vanhempiensa kanssa. Nuori ei kuitenkaan voi vaikuttaa esimerkiksi vanhempiensa työttömyyteen tai eroon.

Koulun ja erityisesti opettajan antama kontrolli ja tuki ovat nuorelle tärkeitä tekijöitä, jotka voivat vähentää riskiä rikollisuuteen. Koulun ja opettajan tuki ovat erityisen tärkeitä silloin, kun nuoren saama tuki muualta on heikkoa. Tästä voidaan päätellä opettajien olevan merkittävässä asemassa nuorten elämässä ja nousevan tarvittaessa myös entistä tärkeämmäksi aikuiseksi nuorelle. Heihin voidaan luottaa ja heille uskalletaan kertoa niin ilot kuin surutkin. Opettajien antaman kontrollin tulee kuitenkin jakaantua tasapuolisesti oppilaiden kesken. Voidaan ajatella, että nuoret ovat varmasti tarkkoja huomaamaan, jos tiettyä oppilasta suositaan tai kontrolloidaan jatkuvasti. Opettajalla tulee siis olla taitoa pohtia omaa toimintaansa ja tarvittaessa kehittää sitä tasa-arvoisempaan suuntaan. Opettajan tulee myös osoittaa aidosti kiinnostuksensa nuoren elämään ja pyrkiä luomaan hyvä ilmapiiri kouluun, jossa tukea ja kontrollia annetaan sekä saadaan.

Vertaisryhmät ovat myös merkittävinä tekijöitä joko rikekäyttäytymisen riskiä lisäävinä tai ehkäisevinä tekijöinä. Nuorisoriikollisuudelle tyypillistä on sen tapahtuminen ryhmässä. Vertaisryhmä voi välittää positiivista tai negatiivista sosiaalista pääomaa. Negatiivista sosiaalista pääomaa välittävän ryhmän asenteet ja normit näkyvät suosiollisena rikosten

tekemiselle. Alkaako nuori itse tehdä rikoksia riippuu muun muassa siitä, millainen hänen oma asenteensa on rikoksia kohtaan, kuinka pitkään hän on ollut alttiina rikoksia hyväksyville vaikutteille tai saako hän heikosti tukea ja kontrollia muualta. Tästä voidaan päätellä, että vanhemmilla ja koululla on mahdollisuus vaikuttaa nuoren asenteisiin lain noudattamisesta, muun muassa oikeuskasvatuksella. Myös vanhempien kiinnostus nuoren asioihin välittyy siihen, tietävätkö he missä seurassa nuori viettää aikaansa ja tuntevatko he nuoren kavereiden vanhempia. Nuoren hakiessa huomiota vanhemmiltaan voi kaveripiiri vaihtua rikoksia tekevään ryhmään, josta saadaan muun muassa jännityksen tunnetta.

8 Pohdinta

Tässä tutkielmassa tutkimme sosiaalisen pääoman muodostumista ja näyttäytymistä nuoren rikollisen elämässä. Tavoitteenamme oli luoda ehyt kuva nuoren rikollisen sosiaalisen pääoman muodostumisesta ja sen tärkeimpien tekijöiden vaikutuksista rikolliseen käyttäytymiseen. Onnistuimme mielestämme vastaamaan asettamiimme tutkimuskysymyksiin ja määrittelemään keskeisimmät käsitteet aiheeseemme liittyen. Onnistuimme myös ammatillisen näkökulmamme tavoitteessa, jonka tarkoituksena oli kasvattaa tietoisuutta sosiaalisen pääoman ja marginaalissa olevan nuoren suhteesta. Uskomme, että tulevassa kasvatusalan ammatissamme pystymme paremmin kohtaamaan marginaalissa olevia nuoria ymmärtämällä sosiaalisen pääoman muodostumisen periaatteet ja sen merkityksen elämän kulkuun. Tiedostamme kasvattajan merkityksen tuen sekä kontrollin tarjoajana, joten haluamme korostaa omassa työssämme tuen tarjoamista tasaisesti esimerkiksi oppilaiden kesken koulussa. Pehdyimme tutkielmassamme kriminologiseen tutkimukseen nuorisorikollisuuden näkökulmasta, joka oli yksi tutkielmamme tavoitteista.

Luotettavuuden näkökulmasta useat nuorisorikollisuutta koskevat tutkimukset rajoittuvat muutamien tutkijoiden tekemiksi, joten haasteena tutkimuskysymyksiin vastaamisessa oli tutkimusten monipuolinen löytäminen. Tutkielmamme haasteina koimme myös kansainvälisten tieteellisten artikkeleiden vaikean saatavuuden ja pohdimme kansainvälisten nuorisorikollisuustutkimusten verrannollisuutta kansallisiin tutkimuksiin. Haasteena koimme myös sosiaalisen pääoman käsitteen moniulotteisuuden, jonka vuoksi pohdimme käsitteen rajausta tutkielmamme kannalta olennaisiin asioihin. Sosiaalisesta pääomasta on määritetty useita hieman toisistaan poikkeavia teorioita, joista valitsimme tunnetuimmat ja mielestämme pätevimmät tutkielmamme kannalta.

Mielestämme tutkielmamme teoreettista viitekehystä voisi hyödyntää mahdollisissa jatkotutkimuksissa. Jatkotutkimuksessa oleellista olisi hyödyntää empiiristä tutkimusta esimerkiksi haastatteleamalla marginaalissa olevia nuoria, mutta haasteena näemme marginaalissa olevien nuorten tavoittamisen. Jatkotutkimuksen tavoitteena voisi olla muun muassa erilaisten tukikeinojen ja työkalujen muodostaminen nuorten rikollisten tukemiseksi sekä rikollisuuden ennaltaehkäisemiseksi esimerkiksi koulumaailmassa. Tutkielmamme teoreettinen viitekehys tarjoaa mielestämme useita vaihtoehtoisia näkökulmia jatkotutkimuksen toteuttamiselle.

Lähteet

- Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R. & Vilén, M. (1999). *Nuoren aika*. Porvoo: WS Bookwell Oy.
- Akers, R. L. (2000) *Criminological theories. Introduction, evaluation, and application*. Los Angeles: Roxbury Publishing Company.
- Baumeister, R. F. & Leary, M. R. (1997). Writing Narrative Literature Reviews. *Review of General Psychology*. 1: 3, s. 311–320.
- Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital. Teoksessa: Richardson, J. G. (toim.) *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. (s. 241-258) New York: Greenwood Press.
- Coleman, J. (1988). Social Capital in Creation of Human Capital. *American Journal of Sociology* (94), s. 95-120. Lainattu: 23.3.2018, saatavilla: <https://faculty.washington.edu/matsueda/courses/587/readings/Coleman%201988.pdf>
- Ellonen, N. & Korkiamäki, R. (2006). Sosiaalinen pääoma lasten ja nuorten hyvinvoinnin resurssina. (s. 221-247) Teoksessa: Forsberg, H., Ritala-Koskinen, A., Törrönen, M. (toim.) *Lapset ja sosiaalityö. Kohtaamisia, menetelmiä ja tiedon uudelleenarviointia*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Ellonen, N., Rostila, I., Korkiamäki, R., Kääriäinen, J., Kivivuori, J. & Salmi, V. (2008). Koulu ja paikallisyhteisö nuoren tukiverkostona. *Yhteiskuntapolitiikka* 73(3), s. 287-294.
- Ellonen, N. (2008). *Kasvuyhteisö nuoren turvana. Sosiaalisen pääoman yhteys nuorten masentuneisuuteen ja rikekäyttäytymiseen*. Tampere: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 82.
- Flink, A. (2005). *Conducting Research Literature Reviews: From the Internet to the Paper*. Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.
- Gissler, M., Puhakka, T., Vuori, M. & Karvonen, S. (2006). Poikien ja tyttöjen hyvinvointi ja terveys tilastoina. Teoksessa: Karvonen, S. (toim.) *Onko sukupuolella väliä? Hyvinvointi, terveys, pojat ja tytöt. Nuorten elinolot vuosikirja*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuoriso-seuran julkaisuja 71, Nuorisoasiainneuvottelukunta Nuora julkaisuja 35, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes, s. 18-37.
- Gottfredson, M. & Hirschi, T. (1990). *A general theory of crime*. Stanford, CA: Standfords University Press.

- Haapasalo, J. (2008). *Kriminaalipsykologia*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Helkama, K., Myllyniemi, R. & Liebkind, K. (1998). *Johdatus sosiaalipsykologiaan*. Helsinki: Oy Edita Ab.
- Hirschi, T. (2002). *Causes of Delinquency*. Berkley: University of California Press.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (1997). *Tutki ja kirjoita*. Hämeenlinna: Tekijät ja kirjayhtymä Oy.
- Iisakka, L. & Alanen, A. (2006). Sosiaalinen pääoma Suomessa: kotimaista ja kansainvälistä taustaa. Teoksessa: Iisakka, L. (toim.) *Sosiaalinen pääoma suomessa – Tilastokatsaus*. (s. 5-14) Helsinki: Tilastokeskus.
- Jokela, M. (2006). Perimä ja ympäristö antisosiaalisuuden kehityksessä. Teoksessa: Honkatukia, P. & Kivivuori, J. (toim.) *Nuorisoriollisuus. Määrä, syyt ja kontrolli*. (s. 97-121) Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 221, Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura julkaisuja 66, Nuorisosian neuvottelukunta, julkaisuja 33.
- Kivivuori, J. (2005). Piilorikollisuuden tutkimus. Teoksessa: Kivivuori, J. & Salmi, V. (toim.) *Nuorten rikoskäyttäytyminen 1995-2004*. (s. 1-9) Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 214.
- Kivivuori, J. (2006). Nuorisoriollisuuden kehitys. Teoksessa: Honkatukia, P. & Kivivuori, J. (toim.) *Nuorisoriollisuus. Määrä, syyt ja kontrolli*. (s. 15-54) Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 221, Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura julkaisuja 66, Nuorisosian neuvottelukunta, julkaisuja 33.
- Kivivuori, J. & Linderborg, H. (2009). *Lyhytaikaisvanki*. Tutkimus lyhytaikaisvankien elinoloista, elämäkulusta ja rikollisuudesta. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 248. Rikosseuraamusviraston julkaisuja 2/2009.
- Korkiamäki, R. (2013). *Kaveria ei jätetä! Sosiaalinen pääoma nuorten vertaissuhteissa*. Tampere: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 137.
- Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. (2015). Portti vapauteen: *Nuorisoriollisuus*.
Lainattu: 17.2.2018, saatavilla:
<http://www.porttivapauteen.fi/tietoa/tietopankki/2457/nuorisoriollisuus>
- Laine, M. (2007). *Kriminologia ja rankaisun sosiologia*. Jyväskylä: Rikosseuraamusalan koulutuskeskus: Acta Poenologica 1/2007.
- Laitinen, A. & Aromaa, K. (2005). *Rikollisuus ja kriminologia*. Jyväskylä: Vastapaino.
- Laub, J. H. & Sampson, R. J. (2003). *Shared Beginnings, Divergent Lives. Delinquent Boys to Age 70*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.

- Lähteenmaa, J. (2000). *Myöhäismoderni nuorisokulttuuri: Tulkintoja ryhmistä ja ryhmään kuulumisen ulottuvuuksista*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 14.
- McCarthy, B. & Hagan, B. (1995). *Getting into Street Crime: The Structure and Process of Criminal Embeddedness*. Social Science Research. 24, s. 63-95.
- Merton, R. K. (1938). *Social Structure and Anomie*. American Sociological Review 3 (5), s. 672-682.
- Moffitt, T. (1993). Adolescence-limited and life-course-persistent antisocial behavior: A developmental taxonomy. *Psychological Review* 100(4), s. 674–701.
- Näsi, M. (2016). *Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2016*. Katsauksia 18/2016. Helsinki: Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.
- Pulkkinen, L. (2002). *Mukavaa yhdessä. Sosiaalinen alkupääoma ja lapsen sosiaalinen kehitys*. Keuruu: PS-kustannus.
- Putnam, R. D. (1993). *Making Democracy work. Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton (N.J.): Princeton University Press.
- Putnam R. D. (1995). Bowling alone. America's declining social capital. *Journal of Democracy* 6:1, s. 65-78. Lainattu: 26.3.2018, saatavilla: http://cddrl.fsi.stanford.edu/sites/default/files/robert_putnam_-_bowling_journal_of_democracy_6-1.pdf
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.
- Rhee, S. & Waldman, I. (2002). *Genetic and environmental influences on antisocial behavior: A meta-analysis of twin and adoption studies*. Psychological Bulletin 128(3), s. 490-539.
- Rikoslaki 1889/39. Rangaistuksen määräämisestä luku 6. Nuorisorangaistus 10 a § (10.4.2015/401). Lainattu: 19.2.2018, saatavilla: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=rikoslaki>
- Rikosseuraamuslaitos. (2016.) *Nuorisorangaistus*. Lainattu: 19.2.2018, saatavilla: <http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/seuraamukset/yhdyskuntaseuraamukset/nuorisorangaistus.html>
- Ruuskanen, P. (2001) *Sosiaalinen pääoma – Käsitteet, suuntauksiset ja mekanismit*. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.

- Salmi, V. (2004) *Varhaisnuorten normirikkomukset – ongelma vai osa nuoruutta?* Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 40.
- Salmi, V. (2005) Sosiaalinen pääoma ja nuorten rikollisuus. Teoksessa: Kivivuori, J. & Salmi, V. (toim.) *Nuorten rikoskäyttäytyminen 1995-2004*. (s. 71-108) Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 214.
- Salmi, V. (2006). Sosiaalinen pääoma ja nuorisoriikollisuus. Teoksessa: Honkatukia, P. & Kivivuori, J. (toim.) *Nuorisoriikollisuus. Määrä, syyt ja kontrolli*. (s. 187-206) Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 221, Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura julkaisuja 66, Nuorisoasian neuvottelukunta, julkaisuja 33.
- Salminen, A. (2011). *Mikä kirjallisuuskatsaus? – Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin*. Vaasan yliopiston julkaisuja. Lainattu: 19.3.2018, saatavilla: https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf
- Suoninen, E., Pirttilä-Backman, A., Lahikainen, A. & Ahokas, M. (2010). *Arjen sosiaalipsykologia*. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Tolonen, T. (2009). Vanhemmuuden puute ja nuorten sosiaalinen pääoma. Teoksessa: Bardy, M. (toim.) *Lastensuojelun ytimissä*. (s. 144-162) Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Vantaa: Tammi.
- Työ- ja Elinkeinoministeriö. (2012) *Nuorten yhteiskuntatakuu 2013*. TEM-raportteja 8/2012. Lainattu: 29.3.2018, saatavilla: <http://tyollisyysportti-fi-bin.aldone.fi/@Bin/13be8eaf94e59b139e4239c4dbd7f4b4/1522315747/application/pdf/23545/Nuorten%20yhteiskuntatakuu%20-tyoryhman%20raportti.pdf>
- Wright, J. P., Cullen, F. T. & Miller, J. T. (2001) Family social capital and delinquent involvement. *Journal of Criminal Justice* 29, s. 1-9.